

SLOVENSKÉ NÁRODNÉ
STREDISKO
PRE ĽUDSKÉ PRÁVA

Správa z monitoringu nenávisťných prejavov a trestných činov extrémizmu za rok 2022

Názov: **Správa z monitoringu nenávistných prejavov a trestných činov extrémizmu za rok 2022**

Vydalo: **Slovenské národné stredisko pre ľudské práva, Bratislava, 2022**

Úloha vyplývajúca z Koncepcie boja proti radikalizácii a extrémizmu do roku 2024 (Úloha č. 1.15)

ISBN: 978-80-99917-52-2

Obsah

Úvod	4
1. Vývoj v monitorovanej oblasti na úrovni legislatívy – pripravovaná novela Trestného zákona	7
2. Aktuálna rozhodovacia prax Európskeho súdu pre ľudské práva a najvyšších vnútroštátnych súdnych inšancií v monitorovanej oblasti	11
2.1 Výber najnovších rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva v oblasti uplatňovania slobody prejavu, slobody pokojného zhromažďovania a slobody združovania v kontexte nenávistných prejavov a trestných činov extrémizmu	12
2.2 Rozhodnutia vnútroštátnych súdnych autorít v oblasti nenávistných prejavov, trestných činov extrémizmu a práv na slobodu prejavu, slobodu zhromažďovania a slobodu združovania	16
3. Štatistické ukazovatele nenávistných trestných činov a trestných činov extrémizmu za rok 2022	20
4. Reakcie na teroristický útok v Bratislave z októbra 2022 na úrovni politik a stratégií	24
5. Vnímanie problematiky nenávistných prejavov a trestných činov extrémizmu médiami a spoločnosťou	28
5.1 Teroristický útok proti LGBTI komunite	29
5.2 Protesty proti obrannej zmluve so Spojenými štátmi americkými	31
5.3 Prípady intolerancie voči Ukrajincom a utečencom z iných krajín na Slovensku	32
Záver	34
Príloha 1 - Zoznam mediálnych správ	36

Úvod

Slovenské národné stredisko pre ľudské práva (ďalej len „Stredisko“) sa v rámci svojho mandátu ako vnútroštátna inštitúcia na podporu a ochranu ľudských práv a antidiskriminačný orgán náležite venuje problematike narastajúcej radikalizácie, xenofóbie, antisemitizmu, či iných nenávisných a extrémistických prejavov. Najmä v zmysle § 2 písm. b) zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 308/1993 Z. z. o zriadení Slovenského národného strediska pre ľudské práva v znení neskorších predpisov zhromažďuje a na požiadanie poskytuje informácie o rasizme, xenofóbie a antisemitizme v Slovenskej republike (ďalej len „SR“). Predkladaná správa bola vypracovaná Strediskom na základe úlohy č. 1.15 z Koncepcie boja proti radikalizácii a extrémizmu do roku 2024¹, na základe ktorej má Stredisko v spolupráci s Ministerstvom spravodlivosti SR a Generálnou prokuratúrou SR **analyzovať stav uplatňovania ľudských práv v kontexte nenávisných prejavov a trestných činov extrémizmu/ trestných činov spáchaných z osobitného motívu podľa § 140 písm. e) zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon“).**

Predkladaná správa z monitoringu za rok 2022 nadväzuje na úvodný monitoring vykonaný Strediskom v roku 2021 s cieľom zmapovať súčasnú situáciu v oblasti dodržiavania ľudských práv v kontexte nenávisných prejavov a trestných činov extrémizmu zahŕňajúcich trestné činy spáchané z osobitného motívu podľa § 140 písm. e) Trestného zákona, s osobitným dôrazom na vývoj v oblasti súdnej praxe, praxe orgánov činných v trestnom konaní a vnímania tejto problematiky v médiách a v spoločnosti. V prvotnom monitoringu Stredisko tiež poskytlo prehľad širokého právneho rámca poskytujúceho základné východiská pri posudzovaní legitímnych

hraníc slobody prejavu, slobody zhromažďovania a slobody združovania.²

V správe z monitoringu za rok 2022 Stredisko prináša aktualizované údaje v oblasti monitorovanej problematiky za rok 2022 vo vzťahu k vývoju na legislatívnej úrovni, v oblasti politik, na úrovni rozhodovacej praxe vnútroštátnych súdov a Európskeho súdu pre ľudské práva, ako aj reakcie na kľúčové identifikované témy zo strany médií. Zároveň správa obsahuje informácie o teroristickom čine voči LGBTI komunite, ktorý sa odohral v októbri 2022 na Zámockej ulici v Bratislave, a ktorý bol spočiatku vyšetrovaný ako trestný čin z nenávisťi, teda spáchaný z osobitného motívu podľa § 140 písm. e) Trestného zákona. Vo vzťahu k tomuto trestnému činu obsahuje správa prehľad najdôležitejších reakcií na úrovni politik a stratégií prijatých na vnútroštátnej a európskej úrovni.

V roku 2022 bolo Slovenskej republike zároveň adresovaných niekoľko odporúčaní medzinárodných monitorovacích orgánov práve v oblasti nenávisných prejavov a nenávisných trestných činov. V auguste 2022 preskúmaval Výbor OSN pre odstránenie rasovej diskriminácie (ďalej ako „Výbor“) 13. periodickú správu SR o stave implementácie Dohovoru o odstránení rasovej diskriminácie. V oblasti nenávisných prejavov a trestných činov z nenávisťi Výbor vyjadril znepokojenie nad správami o fyzických a verbálnych útokoch proti etnickým menšinám a rasistickým nenávisným prejavom v online priestore a osobitne nad existenciou extrémistických organizácií, ktoré nabádajú k rasovej diskriminácii na Slovensku. Výbor SR odporučil zakročiť voči organizáciám a aktivitám, ktoré nabádajú k rasovej diskriminácii a podporujú ju a zabezpečiť, aby účasť na ich činnosti a ich financovanie boli prešetrované. Zároveň odporučil, aby

¹ Koncepcia boja proti radikalizácii a extrémizmu do roku 2024 prijatá uznesením vlády SR č. 22/2021 zo dňa 13.1.2021, dostupné na: <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/25631/1>

² Slovenské národné stredisko pre ľudské práva: Správa z monitoringu nenávisných prejavov a trestných činov extrémizmu, 2021, dostupné na: https://www.snslp.sk/wp-content/uploads/Sprava-z-monitoringu-nenavistnych-prejavov-a-trestnych-cinov-extremizmu_-web.pdf

všetky rasovo motivované trestné činy, vrátane tých páchaných v online priestore, boli prešetrené, ich páchatelia trestne stíhaní a potrestaní. Napokon Výbor odporučil SR v spolupráci s dotknutými komunitami nastaviť alternatívne možnosti nahlasovania nenávistných trestných činov s cieľom prekonávania nedostatočnej dôvery v authority, ktorá je prítomná najmä medzi rómskymi komunitami.³

Osobitne k rasistickým nenávisným prejavom Výbor vyjadril znepokojenie nad ich pretrvávajúcim výskytom v médiách, na internete a v politickom diskurze, a to osobitne vo vzťahu k Rómom a osobám inej štátnej príslušnosti. V tejto súvislosti odporučil SR zosúladiť legislatívu regulujúcu médiá v súlade s medzinárodnými ľudskoprávnymi štandardami tak, aby prispievala k predchádzaniu, sankcionovaniu a odrádzaniu od akýchkoľvek prejavov rasizmu v médiách a osobitne na internete. Rovnako vyzval k prešetreniu, trestnému stíhaniu a potrestaniu všetkých nenávistných prejavov, bez ohľadu na postavenie páchatela. Výbor vyzval SR poskytnúť údaje o počtoch nahlásených nenávistných prejavov, počtoch začatých trestných stíhaní a štatistikách prípadov, v ktorých došlo k odškodneniu obeť. S ohľadom na potrebu šírenia tolerance v spoločnosti Výbor odporučil vláde SR realizovať kampane na zvyšovanie povedomia o diverzite a eliminácii rasovej diskriminácie zacielené na širokú verejnosť.⁴

Úrad pre demokratické inštitúcie a ľudské práva Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe (ďalej len „ODIHR“) na základe zvereného mandátu pravidelne monitoruje nenávistné trestné činy v 57 členských krajinách Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe. Na zákla-

de monitorovania založeného na nahlásených prípadoch zo strany štátnych autorít a iných subjektov, zverejňuje ODIHR tieto dáta vo vzťahu k jednotlivým zapojeným krajinám, pričom v roku 2022 zverejnil dáta za rok 2021. Vo vzťahu k Slovensku ODIHR referoval 20 prípadov nenávistných trestných činov reportovaných políciou a Úradom Generálnej prokuratúry SR. Všetkých 20 nahlásených trestných činov predstavovali trestné činy spáchané z osobitného motívu podľa § 140 písm. e) Trestného zákona, avšak vnútroštátne authority neposkytli podrobnejšie štatistiky vo vzťahu k chráneným charakteristikám nenávistného motívu.⁵ Stredisko opätovne upozorňuje na skutočnosť, že oficiálne štatistiky poskytnuté na vnútroštátnej úrovni nezodpovedajú údajom registrovaným za Slovensko v databáze ODIHR.⁶ 3 incidenty nahlásili za Slovensko pre ODIHR iné subjekty. Konkrétne Islamská nadácia Slovenska nahlásila jeden násilný útok voči osobe/skupine osôb v rámci kategórie rasistických a xenofóbnych nenávistných trestných činov, pričom išlo o prípad Egypťana, ktorý sa stal obeťou rasistických urážok, naplútia, opakovaných postrčení do hrude a prenasledovania počas prechádzky so svojou ženou – Slovenkou. Samotný ODIHR vo vzťahu k Slovensku nahlásil prípad dvoch Rómov, ktorí boli donútení sa odhaliť a následne boli zbití do hlavy policajtami na policajnej stanici. Tento incident bol zaradený medzi proti-Rómske nenávistné trestné činy. Napokon organizácia OIAC (Observatory on Intolerance and Discrimination against Christians) nahlásila niekoľko útokov vandalizmu na kostoly a kláštory formou nasprejovania červenými grafitmi počas jedného dňa, pričom tento prípad bol podradený k proti-kresťanským nenávisným trestným činom namiereným

3 UN Committee on the Elimination of Racial Discrimination: Concluding observations on the thirteenth periodic report of Slovakia, 2022, body 14 - 15, dostupné v anglickom jazyku na: <https://docstore.ohchr.org/SelfServices/FilesHandler.ashx?enc=6QkG1d%2FPPrICAqhKb7yhsnuoHjUanErlv2U6qeQLk%2FHpwkQxxUIOcAPpIKBbkzqhvFNh6pfyr0eQf9XshrqANDHj9Hv5o%2BgMdaQWSM%2Bmd23iNQmLi6lwcUPcYA9I3G>

4 Tamtiež, body 18 – 19.

5 ODIHR: Hate Crime Reporting – Slovakia, 2021, dostupné v anglickom jazyku na: <https://hatecrime.osce.org/slovakia?year=2021>

6 Pozri tiež: Slovenské národné stredisko pre ľudské práva: Správa z monitoringu nenávistných prejavov a trestných činov extrémizmu, 2021, s. 24, dostupné na: https://www.snsfp.sk/wp-content/uploads/Sprava-z-monitoringu-nenavistnych-prejavov-a-trestnych-cinov-extremizmu_-web.pdf

proti majetku.⁷

V hodnotení vývoja v SR za rok 2021 ODIHR uznal snahy Slovenska adresovať nízku mieru nahlasovania nenávistných trestných činov. Zároveň však zdôraznil, že príslušné autority naďalej nezbierajú potrebné dáta o jednotlivých dôvodoch (chránených charakteristikách) nenávistného motívu podľa § 140 písm. e). ODIHR odporučil SR posilniť a nastaviť systém podpory s cieľom účinného prístupu k spravodlivosti, podpore a ochrane obetí nenávistných trestných činov.⁸ V tejto súvislosti ODIHR zdôraznil aj vo všeobecnosti pri zverejnení údajov za rok 2021 nezastupiteľnú úlohu občianskej spoločnosti pri adresovaní nenávistných trestných činov a potrebu jej aktívneho zapojenia sa do aktivít štátu namierených na potlačanie a predchádzanie nenávistným trestným činom.⁹

Na úrovni vnútroštátneho vývoja Stredisko v roku 2022 uvítalo kroky Ministerstva spravodlivosti SR, konkrétne predloženie návrhu novely Trestného zákona do medzirezortného pripomienkového konania, ktorej sa venujeme v osobitnej kapitole tejto správy, ako aj zorganizovanie stretnutia expertov na problematiku nenávistných prejavov. V novembri 2022

zorganizovalo Ministerstvo spravodlivosti SR stretnutie zástupcov a zástupkyň inštitúcií a organizácií, ktorých činnosť súvisí s problematikou extrémizmu a nenávistných prejavov v spoločnosti pod názvom „Okrúhly stôl expertov k nenávistným prejavom“. Okrúhleho stola sa zúčastnili aj zástupca a zástupkyňa Strediska. Cieľom stretnutia bolo oboznámenie sa s činnosťou najmä tých inštitúcií, ktoré sú relevantné pri riešení priestupkov a trestných činov extrémizmu. Diskusia sa zamerala aj na efektívne postihovanie priestupkov a trestných činov a navrhovanú priestupkovú reformu, či návrhy na zmeny v pôsobnosti činnosti NAKA a súdov v tejto oblasti a intervenčných deradikalizačných mechanizmov. Na stretnutí bol deklarovaný záujem realizovať stretnutia v menších špecificky zameraných pracovných podskupinách, napr. so zameraním na priestupky, so zameraním na trestné činy, či skupina k problematike vzdelávania. Stredisko považuje za nevyhnutné, aby na toto úvodné stretnutie naviazali stretnutia k špecifickým okruhom tém, v rámci ktorých by zapojení experti a expertky participovali na tvorbe návrhov na úpravu legislatívy a súvisiacich politík. V oblasti vzdelávania ako nástroja na prevenciu extrémizmu a nenávistných trestných činov Stredisko považuje za kľúčové:

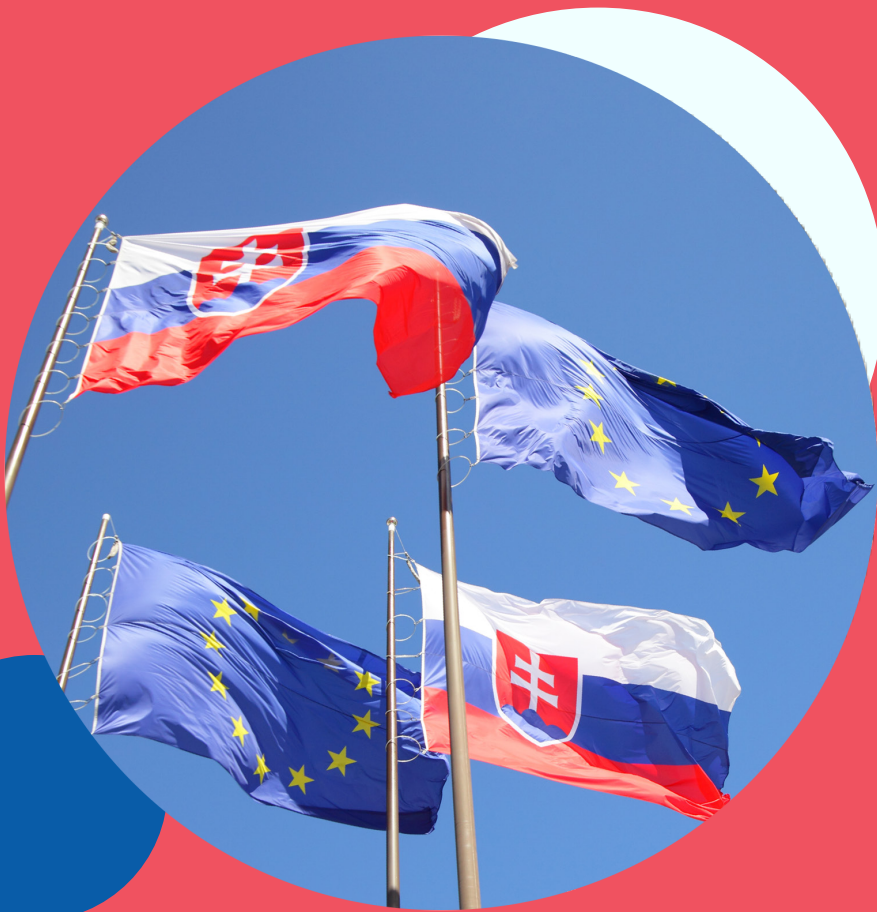
- realizáciu vzdelávania k ľudským právam, kritickému mysleniu a mediálnej gramotnosti už od materských škôl a nadväzujúce vzdelávanie na základných a stredných školách,
- presmerovanie pozornosti od extrémizmu k ľudským právam a demokracii,
- zvyšovanie záujmu rodičov o vzdelávanie v oblasti ľudských práv,
- zvyšovanie povedomia o činnosti polície, prokuratúry, súdov na školách s cieľom zvyšovania dôvery v inštitúcie a prezentovania týchto subjektov ako pomáhajúcich inštitúcií,
- posilnenie spolupráce medzi inštitúciami, zvýšenie personálnych kapacít so zameraním na kvalitu vzdelávania, systematické vzdelávanie a systematický prístup k tvorbe vzdelávania a jeho obsahu.

⁷ ODIHR: Hate Crime Reporting – Slovakia, 2021, dostupné v anglickom jazyku na: <https://hatecrime.osce.org/slovakia?year=2021>

⁸ Tamtiež.

⁹ ODIHR: 'Civil society is key to addressing hate crime, says OSCE's human rights office', 2022, dostupné v anglickom jazyku na: <https://www.osce.org/odihr/531137>

7

1. Vývoj v monitorovanej oblasti na úrovni legislatívy – pripravovaná novela Trestného zákona

Na legislatívnej úrovni Stredisko v roku 2022 uvítalo ukončenie prípravy návrhu rozsiahlej úpravy zákona Trestného zákona, ktorá sa zameriava aj na novelizáciu legislatívy v monitorovacej oblasti, konkrétne vo vzťahu k osobitnému motívu podľa § 140 písm. e) Trestného zákona a vybraných extrémistických trestných činov. Na tomto návrhu pracovalo Ministerstvo spravodlivosti SR na základe Programového vyhlásenia vlády SR na roky 2021 – 2024¹⁰, v ktorom sa vláda SR zaviazala komplexne vyhodnotiť Trestný zákon a Trestný poriadok a navrhnúť konkrétne zmeny týchto predpisov. Následne bol v septembri 2022 predložený do medzirezortného pripomienkového konania návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov¹¹ (ďalej len „návrh novely Trestného zákona“).

Návrh novely Trestného zákona obsahuje viaceré novelizačné ustanovenia vzťahujúce sa aj na platnú právnu úpravu trestných činov extrémizmu a trestných činov spáchaných z osobitného motívu podľa § 140 písm. e) Trestného zákona. Vzhľadom na rozsiahlosť zmien v právnej regulácii extrémistických trestných činov a trestných činov z nenávisťi v tejto časti monitoringu uvádza Stredisko stručný prehľad navrhovaných zmien a ich zdôvodnenie predkladateľom.

Významnú zmenu prináša návrh novely Trestného zákona vo vzťahu k vymedzeniu nenávisťného motívu v § 140 písm. e) Trestného zákona. Nenávisťný motív je jednou z kategórií osobitného motívu ako osobitného kvalifikačného znaku

podmieňujúceho použitie vyššej trestnej sadzby. Do taxatívneho výpočtu dôvodov navrhuje **doplniť občianstvo, rodovú identitu, zdravotné postihnutie a k náboženskému vyznaniu aj skutočnosť, že je osoba bez vyznania** (t.j., absencia vyznania). K úprave dochádza aj na základe rokovaní a spolupráce SR s ODIHR a v reakcii na odporúčania medzinárodných ľudskoprávných mechanizmov, vrátane Agentúry Európskej únie pre základné práva. Dôvodová správa pritom odkazuje pri doplnení konkrétnych dôvodov aj na ich zakotvenie v ústavnom zákone č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky (ďalej ako „Ústava SR“), ústavnom zákone č. 23/1991 Zb., ktorým sa uvádza Listina základných práv a slobôd, Všeobecnej deklarácii ľudských práv a Charte základných práv Európskej únie. Tieto dôvody sa uplatňujú v prípade ich skutočnej existencie alebo domnienky páchatel'a o ich existencii. V zmysle dôvodovej správy sa dôvod rodovej identity dopĺňa v súlade s odporúčaniami Európskej komisie proti rasizmu a intolerancii¹² (ďalej len „ECRI“) a Výboru pre odstránenie diskriminácií žien¹³, ktoré okrem iného navrhovali, aby slovenský právny poriadok jednoznačne poskytoval ochranu pred nenávisťnými prejavmi voči transrodovým osobám.¹⁴ Navrhované rozšírenie chránených dôvodov zakladajúcich nenávisťný motív Stredisko hodnotí pozitívne, nakoľko sa ním rozšíri okruh subjektov chránených pred nenávisťnými trestnými činmi aj osoby, ktoré sa môžu stať alebo stanú obeťami vybraných trestných činov z dôvodu ich občianstva, zdravotného postihnutia, absencie vyznania alebo rodovej identity. Osobitne dôležitým sa po teroristickom útoku v Bratislave práve doplnenie

¹⁰ Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky na obdobie rokov 2021 – 2024, s. 10, dostupné na: https://www.vlada.gov.sk/share/uvsr/pwvsr_2020-2024.pdf

¹¹ Pozri LP/2022/511 Zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení, dostupné na: <https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/SK/LP/2022/511>

¹² Európska komisia proti rasizmu a intolerancii: Správa ECRI o Slovenskej republike (Šiesty monitorovací cyklus), 2020, body 56 – 63, dostupné na: <https://rm.coe.int/ecri-6th-report-on-the-slovak-republic/1680a0a08a>

¹³ UN Committee on the Elimination of Discrimination against Women: Concluding observations on the combined fifth and sixth periodic reports of Slovakia, 2015, body 39 – 40, dostupné na: https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolNo=CEDAW%2FC%2FSVK%2FCO%2F5-6&Lang=en

¹⁴ LP/2022/511 Zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení, vlastný materiál bod 112 a dôvodová správa k bodu 112, dostupné na: <https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/SK/LP/2022/511>

chráneného dôvodu rodovej identity. Na potrebu rozšíriť okruh chránených dôvodov uvedených v § 140 písm. e) Trestného zákona v minulosti o dôvod zdravotného postihnutia Stredisko poukazovalo aj v Správe o dodržiavaní ľudských práv vrátane zásady rovnakého zaobchádzania v Slovenskej republike za rok 2017.¹⁵

Návrh novely Trestného zákona obsahuje aj návrh na rozšírenie okruhu nenávistných trestných činov, nakoľko dopĺňa kvalifikovanú skutkovú podstatu podmieňujúceho použitie vyššej trestnej sadzby pri spáchaní vybraných trestných činov z osobitného motívu, vrátane podľa § 140 písm. e) Trestného zákona. Takto upravená kvalifikovaná skutková podstata sa navrhuje doplniť pri trestnom čine nedovoleného prerušenia tehotenstva podľa § 150 Trestného zákona, trestného činu šírenia nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby podľa § 163 Trestného zákona, trestného činu ohrozovania vírusom ľudskej imundeficiencie podľa § 165 Trestného zákona a trestného činu útoku na verejného činiteľa podľa § 323 Trestného zákona. V dôvodovej správe je ako dôvod takéhoto rozšírenia uvedené odporúčanie ECRI ktorá v roku 2020 odporučila SR doplniť Trestný zákon o ustanovenie, na základe ktorého sa rasový, homofóbny alebo transfóbny motív považuje za pritažujúcu okolnosť každého bežného trestného činu.¹⁶ Predkladateľ návrhu novely Trestného zákona však v dôvodovej správe uvádza, že nenávistný motív „nemôže byť kvalifikátorom trestných činov, pri ktorých je irelevantný alebo sa z povahy veci neskúma“ a preto ho navrhuje doplniť len pri vybraných trestných činoch, nad rámec aktuálne platnej legislatívy.¹⁷

Návrh novely Trestného zákona napokon upravuje aj kvalifikovanú skutkovú podstatu trestného činu rozširovania extrémistického materiálu podľa § 422b Trestného zákona vypustením kvalifikačného znaku závažnejším spôsobom konania z dôvodu výkladových nejasností niektorých znakov takéhoto konania a doplnením o kvalifikačné znaky opakovaného spáchania (v recidíve) alebo spáchania v spojení s cudzou mocou alebo cudzím činiteľom.¹⁸ S cieľom zosúladiť ustanovenie § 422d Trestného zákona s úpravou § 421 a § 422 Trestného zákona sa navrhuje upraviť základnú skutkovú podstatu trestného činu popierania a schvaľovania holokaustu, zločinov politických režimov a zločinov proti ľudskej podstate podľa § 422d ods. 1 Trestného zákona tak, aby bolo postihované aj ospravedlňovanie zločinov hnutia, ktoré v minulosti smerovalo k potlačeniu základných práv a slobôd osôb.¹⁹ Napokon, extrémistický trestný čin podnecovania k národnostnej, rasovej alebo etnickej nenávisti podľa § 424 Trestného zákona sa v kvalifikovanej skutkovej podstate navrhuje rozšíriť o kvalifikačný znak spáchania v spojení s cudzou mocou alebo cudzím činiteľom.²⁰

Nad rámec navrhovanej úpravy trestných činov extrémizmu a trestných činov s nenávistným motívom je súčasťou návrhu novely Trestného zákona okrem iného aj doplnenie osobitných motívov spáchania trestného činu o nové ustanovenie § 140 písm. g) Trestného zákona o dôvod výkonu zamestnania, povolania alebo funkcie osoby, voči ktorej je trestný čin namierený. V dôvodovej správe k tomuto bodu sa uvádza, že návrh je reakciou na narastajúci počet útokov voči lekármi, bezpečnostným zložkám, novinárom či zamestnan-

¹⁵ Slovenské národné stredisko pre ľudské práva: Správa o dodržiavaní ľudských práv vrátane zásady rovnakého zaobchádzania v Slovenskej republike za rok 2017, s. 68 – 71, dostupné na: <https://www.snsip.sk/wp-content/uploads/Sprava-o-LP-za-rok-2017.pdf>

¹⁶ Európska komisia proti rasizmu a intolerancii: Správa ECRI o Slovenskej republike (Šiesty monitorovací cyklus), 2020, body 56 – 58, dostupné na: <https://rm.coe.int/ecri-6th-report-on-the-slovak-republic/1680a0a08a>

¹⁷ LP/2022/511 Zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení, vlastný materiál body 115, 118, 119 a 329 a dôvodová správa k bodom 115, 118, 119 a 329, dostupné na: <https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/SK/LP/2022/511>

¹⁸ Tamtiež, vlastný materiál bod 384 a dôvodová správa k bodu 384.

¹⁹ Tamtiež, vlastný materiál bod 97 a dôvodová správa k bodu 385.

²⁰ Tamtiež, vlastný materiál body 386 – 388 a dôvodová správa k bodom 386 – 388.

com podnikov poskytujúcich každodenné tovary a služby.²¹ Toto doplnenie treba tiež vnímať v kontexte regulácie nenávisných trestných činov, nakoľko uvedené charakteristiky neboli pridané k nenávisnému motívu, ale majú byť upravené v samostatnej kategórii osobitného motívu.

Medzirezortné pripomienkové konanie k rozsiahlemu návrhu novely Trestného zákona prebehlo v termíne medzi 7. septembrom a 21. novembrom 2022 a v čase písania tejto správy jeho vyhodnotenie stále prebiehalo. V predmetnom čase do-

šlo k personálnej zmene na poste ministra spravodlivosti SR, v ktorého gescii bol návrh predložený, avšak k stiahnutiu legislatívneho návrhu ani zmene programového uznesenia vlády SR nedošlo. Stredisko považuje navrhované zmeny za pozitívny krok smerom k presnejšej regulácii nenávisných trestných činov a extrémistických trestných činov a zosúladieniu platnej legislatívy s odporúčaniami medzinárodných monitorovacích mechanizmov a ľudskoprávnymi záväzkami SR, preto bude monitorovať prebiehajúci legislatívny proces aj v nasledujúcom období.

²¹ Tamtiež, vlastný materiál body 113 – 114 a dôvodová správa k boom 113 – 114.

2. Aktuálna rozhodovacia prax Európskeho súdu pre ľudské práva a najvyšších vnútroštátnych súdnych inštancií v monitorovanej oblasti

Na účely poskytnutia prehľadu o vývoji súdnej praxe v oblasti slobody prejavu, slobody združovania a slobody zhromažďovania v kontexte nenávistných trestných činov a trestných činov extrémizmu Stredisko vykonalo monitoring rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej ako „ESLP“) a najvyšších súdnych inštancií SR za obdobie od 1. januára 2022

do 31. novembra 2022. V tejto kapitole správy z monitoringu prináša Stredisko prehľad rozhodnutí, ktoré vyhodnotilo ako najrelevantnejšie spolu so sumariáciou hlavných zistení a argumentácie príslušných súdov na účely interpretácie rozsahu chránených slobôd a ich prípustných limitov.

2.1 Výber najnovších rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva v oblasti uplatňovania slobody prejavu, slobody pokojného zhromažďovania a slobody združovania v kontexte nenávistných prejavov a trestných činov extrémizmu

12

V roku 2022 vydal ESLP niekoľko rozhodnutí, v ktorých posudzoval súlad s právom na slobodu prejavu podľa článku 10 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej ako „Dohovor“) alebo právom na slobodu združovania a slobodu zhromažďovania podľa článku 11 Dohovoru v kontexte nenávistných prejavov, nenávistných trestných činov a extrémizmu.

V kontexte ochrany práva na slobodu prejavu podľa článku 10 Dohovoru a jeho hraníc pri posudzovaní prejavu ako nenávistného prejavu ESLP aplikuje prístup posudzovania každého prípadu individuálne, bez prijatia univerzálnej definície nenávistného prejavu. ESLP zároveň neposudzuje prvky konkrétnych trestných činov alebo nabádania k nenávisti, násiliu alebo diskriminácii v jednotlivých prípadoch týkajúcich sa článku 10 Dohovoru, ale zdôrazňuje, že je úlohou vnútroštátnych autorít a najmä súdov, aby vykladali a aplikovali vnútroštátne právo. ESLP má právomoc preskúmavať ich rozhodnutia vydané v súlade s ich voľnou úvahou v kontexte súladu so zárukami ochrany práva na slobodu prejavu podľa článku 10 Dohovoru.²²

ESLP kladie pri posudzovaní prípadov podľa článku 10 Dohovoru dôraz na význam pluralizmu, tolerancie a rešpektu k diverzite. Vyjadrenia alebo prejavy, ktoré šíria, nabádajú k, presadzujú alebo ospravedlňujú násilie, nenávisť alebo intoleranciu voči osobe alebo skupine osôb (tiež označované ako nenávistné prejavy) sú hrozbou pre spoločenskú súdržnosť a zakladajú riziko porušenia práv iných. Ochrana obetí nenávistných prejavov sa v judikatúre ESLP odvádza z garancií článku 8 Dohovoru (rešpektovanie súkromného života) a to samostatne alebo v spojení s článkom 14 Dohovoru (zákaz diskriminácie) a v niektorých prípadoch aj s článkom 13 Dohovoru (právo na účinný opravný prostriedok).²³

V tejto časti prinášame prehľad najvýznamnejších rozsudkov ESLP k článku 10 a článku 11 Dohovoru v kontexte nenávistných prejavov a trestných činov extrémizmu vydaných v roku 2022.

V prípade *Bonnet proti Francúzsku*²⁴ síce ESLP sťažnosť zamietol ako neopodstatnenú, poskytol však výklad k namietanému porušeniu článku 10 Dohovoru. Sťa-

²² ESLP: Key Theme – Article 10 Hate Speech, 2022, s. 1, dostupné v anglickom jazyku na: <https://ks.echr.coe.int/documents/d/echr-ks/hate-speech>

²³ ESLP: Key Theme – Articles 8, 13 a 14 Protection against Hate Speech, s. 1, dostupné v anglickom jazyku na: <https://ks.echr.coe.int/documents/d/echr-ks/protection-against-hate-speech>

²⁴ Rozsudok ESLP v prípade *Bonnet proti Francúzsku* zo dňa 25. januára 2022, číslo sťažnosti 35364/19, zhrnutie hlavných zistení, dostupné v anglickom jazyku na: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22display%22%3A%5B%5D%22itemid%22%3A%22003-7268223-9898891%22%7D>

žovateľ podal sťažnosť na ESLP z dôvodu jeho odsúdenia francúzskymi súdmi za nabádanie na verejné urážanie rasistického charakteru voči jednotlivcovi alebo skupine z dôvodu príslušnosti k etnicite, národu, rase alebo náboženstvu a za spochybňovanie zločinov proti ľudskosti. Trestné stíhanie sťažovateľa sa vzťahovalo na publikovanie paródie na titulku Charlie Hebdo pod názvom „Chutzpah Hebdo“ na webovej stránke „Rovnosť a zmierenie“ (Equality and Reconciliation) s nadpisom „všetci historici do mora“ (historians all at sea) a kresbou zobrazujúcou tvár Charlieho Chaplina pred Dávidovou hviezdou pýtajúceho sa otázku „Shoa, kde si?“, pričom odpovede „tu“, „tuto“ a „tu tiež“ boli umiestnené pri obrázkoch znázorňujúcich mydlo, tienidlo na lampu, topánku bez šnúry a parochňu. ESLP vyhodnotil, že vnútroštátne súdy poskytli relevantné a dostatočné argumenty na podloženie zistení, že viaceré prvky karikatúry boli priamo namierené na židovskú komunitu, a že karikatúra spolu so správou, ktorú vysielala nemožno považovať za diskusný príspevok vo verejnom záujme. Z uvedených dôvodov nepoživala karikatúra ako prejav ochranu článku 10 Dohovoru. Vo vzťahu k povahe, médiu a kontextu publikovania urážlivej karikatúry, ESLP vyhodnotil, že vnútroštátne súdy posúdili prípad detailne a správne posúdili rovnováhu medzi rôznymi chránenými záujmami, konkrétne slobodou prejavu a ochranou práv iných.

Súlad odsúdenie redaktora novín a odobratie mediálneho povolenia na základe zákonov proti extrémizmu s článkom 10 Dohovoru bol predmetom rozhodovania ESLP v prípade Mukhin proti Rusku.²⁵ Šéfredaktor dotknutých novín bol zároveň zakladateľom neformálnej neziskovej organizácie, ktorá viedla kampaň za zmenu legislatívy s cieľom zavedenia osobnej zodpovednosti niektorých

volených funkcionárov. Jeden z manifestov tejto organizácie pod názvom „Voli ste, máte právo súdiť“ bol publikovaný v novinách opakovane počas desaťročia, pričom v reakcii na to dostali noviny dve upozornenia na páchanie extrémizmu, následne bolo proti nim vedené súdne konanie s cieľom odobrať im licenciu a zakázať činnosť. Noviny okrem toho publikovali v roku 2006 aj text, ktorý obsahoval titulok „Smrť Rusku!“, za čo bol šéfredaktor trestne stíhaný a odsúdený na základe zákonov o potláčaní extrémizmu. ESLP rozhodol, že odobratím licencie došlo k porušeniu článku 10 Dohovoru. Uviedol, že úzky priestor na súdne preskúmanie na vnútroštátnej úrovni spôsobil, že súdy odobrili novinám licenciu len na základe existencie dvoch oficiálnych varovaní a súdy neposkytli dostatočné zdôvodnenie zásahu do práv, jeho proporcionalitu a legitímny cieľ.²⁶ ESLP zdôraznil, že aj v prípade mimoriadnych okolností, ktoré by odôvodňovali odobratie licencie, takto závažné opatrenie musí byť odôvodnené samostatne a oddelene od zdôvodnení samotných proti-extrémistických varovaní, a to s odkazom na kritéria posudzovania hraníc slobody prejavu podľa článku 10 Dohovoru.²⁷

V prípade **Mediengruppe Österreich GmbH proti Rakúsku**²⁸ boli posudzované rozhodnutia rakúskych súdov týkajúce sa zákazu publikovať fotku osoby v denníku Österreich s popisom „odsúdený neonacist“ 20 rokov po tom, ako bola dotknutá osoba odsúdená a jej trest bol medzičasom zahladený, a to aj s ohľadom na to, že už žila príkladný život a nebola viac trestne stíhaná. Denník, ktorého sa zákaz týkal, takéto rozhodnutie považoval za porušenie práva na slobodu prejavu. ESLP sa pri posudzovaní prípadu zamerail na niekoľko kritérií, konkrétne: a) ako publikovanie prejavu prispieva k diskusii vo verejnom záujme; b) úroveň známosti dotknutej

²⁵ Rozsudok ESLP v prípade *Mukhin proti Rusku* zo dňa 14. marca 2022, číslo sťažnosti 3642/10, dostupné v anglickom jazyku na: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-213867%22%5D%7D>

²⁶ Tamtiež, body 181, 184 a 185.

²⁷ Tamtiež, bod 180.

²⁸ Rozsudok ESLP v prípade *Mediengruppe Österreich GmbH proti Rakúsku* zo dňa 26. apríla 2022, číslo sťažnosti 37713/18, dostupné v anglickom jazyku na: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-216975%22%5D%7D>

osoby a obsahu samotnej mediálnej správy; c) predchádzajúce konanie dotknutej osoby; d) spôsob získania informácie a jej overiteľnosť; e) obsah, formu a dôsledky publikovania článku; f) prísnosť uvalenej sankcie a g) uplynutie času medzi odsúdením, prepustením a publikovaním článku. Test posúdenia proporcionality zásahu do práva na slobodu prejavu podľa článku 10 Dohovoru formou zákazu publikovať predmetný článok je zároveň návodom pre vnútroštátne súdy, ako postupovať pri posudzovaní obdobných prípadov. V tomto prípade ESLP rozhodol, že rakúske súdy neporušili článok 10 Dohovoru, nakoľko uviedli dostatočne silné argumenty potvrdzujúce, že zásah bol nevyhnutný v demokratickej spoločnosti. ESLP však v rozhodnutí zdôraznil, s odkazom na predchádzajúcu judikatúru, že **osoba, ktorá vyjadruje extrémistické názory sa vystavuje verejnému dohľadu, čo osobitne platí pre osoby, ktoré boli zároveň usvedčené za trestné činy, ktoré sú v rozpore s hodnotami chránenými Dohovorom.** ESLP v tomto kontexte vyzdvihol práve osobitnú dôležitosť médií v demokratickej spoločnosti pri informovaní o takýchto trestných činoch.²⁹

V prípade *Ete proti Turecku*³⁰ posudzoval ESLP prípad sťažovateľa, ktorý bol odsúdený za propagovanie teroristickej organizácie tým, že krájal a rozdával tortu na oslavu narodenín vodcu Strany kurdských pracujúcich (PKK) na demonštrácii konanej pri tejto príležitosti. ESLP argumentoval, že samotné krájanie torty a jej rozdávanie na tanieroch nemôže byť považované za nabádanie k násiliu, ozbrojenému odporu alebo povstaniu, ani za nenávistný prejav, napriek tomu, že štát sledoval legitímny cieľ ochrany národnej bezpečnosti, územnej celistvosti a predchádzania nepokoja alebo trestnej činnosti. Štát však podľa ESLP nepreukázal príčinnú súvislosť a existenciu naliehavej

spoločenskej požiadavky, proporcionality opatrenia vo vzťahu k legitímnemu cieľu alebo nevyhnutnosť konkrétneho opatrenia v demokratickej spoločnosti. Z uvedeného dôvodu konštatoval, že daný prejav požíval ochranu článku 10 Dohovoru, ktorý štát odsúdením sťažovateľa porušil.

V prípade *Rabczewska proti Poľsku*³¹ ESLP posudzoval súlad rozhodnutia vnútroštátnych súdov vo veci údajnej verejnej urážky Biblie s právom na slobodu prejavu podľa článku 10 Dohovoru. Sťažovateľka bola známa speváčka, ktorá v rozhovore pre online noviny, ktorý bol následne vydaný aj v tlačenej bulvárnej časopise, uviedla vyhlásenia týkajúce sa Biblie a jej autorov. Na základe toho dve osoby podali sťažnosť na prokuratúru za urážku náboženského cítenia iných verejným urážaním predmetu uctievania, za čo bola speváčka stíhaná a potrestaná. ESLP v tomto prípade posudzoval vyvažovanie konfliktných záujmov s ohľadom na mieru voľnej úvahy vnútroštátnych súdov posudzovať obsah konkrétnych prejavov. Sťažovateľka tvrdila, že dotknuté vyjadrenia boli len odpoveďami na otázky týkajúce sa jej súkromného života, adresovala svoje publikum a nesnažila sa prispieť k verejnej diskusii ako novinárka alebo historička. Podľa ESLP vnútroštátne súdy dostatočne neposúdili na základe detailnej analýzy použitých slov, či dané tvrdenia boli faktickými tvrdeniami alebo hodnotovými úsudkami.³² Zároveň nebrali do úvahy prípustné limity kritiky náboženských doktrín podľa Dohovoru a neposúdili, či predmetné vyjadrenia mohli vyvolať oprávnené rozhorčenie alebo mali povahu nabádania k nenávisti alebo narušeniu náboženského pokoja a tolerancie v Poľsku. Vnútroštátne súdy však neposudzovali prípad v kontexte nenávistných prejavov, ale uplatnili legislatívne ustanovenia, ktoré sa vzťahovali na akékoľvek správanie, ktoré môže zraniť náboženské cítenie bez podmienky

²⁹ Tamtiež, body 48 a 58.

³⁰ Rozsudok ESLP v prípade *Ete proti Turecku* zo dňa 6. septembra 2022, číslo sťažnosti 28154/20, zhrnutie hlavných zistení, dostupné v anglickom jazyku na: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22002-13772%22%7D>

³¹ Rozsudok ESLP v prípade *Rabczewska proti Poľsku* zo dňa 15. septembra 2022, číslo sťažnosti 8257/13, dostupné v anglickom jazyku na: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-219102%22%7D>

³² Tamtiež, body 58 – 60.

ohrozenia verejného poriadku.³³ ESLP vo svojom rozhodnutí uviedol, že napriek pomerne širokej voľnej úvahe, vnútroštátne authority neposkytli dostatočné argumenty zdôvodňujúce zásah do slobody prejavu podľa článku 10 Dohovoru.

Prípád *Taganrog LRO a ďalší proti Rusku*³⁴ sa týkal práva na slobodu prejavu aj práva na slobodu združovania. ESLP v ňom posudzoval nútené rozpustenie náboženských organizácií Svedkov Jehovových v Rusku, zákaz ich literatúry a medzinárodnej webovej stránky z dôvodu naplnenia skutkových podstát extrémizmu a trestných stíhaní jednotlivých predstaviteľov organizácie, vrátane zhabania majetku organizácie. ESLP argumentoval, že široká definícia extrémistickej činnosti vo vnútroštátnom práve Ruskej federácie spolu s nedostatočnými právnymi zárukami predstavovali nedostatočne predvídateľný právny základ núteného rozpustenia náboženských organizácií Svedkov Jehovových a namietaný postup voči nim bol v rozpore s článkami 10 a 11 Dohovoru.³⁵ Veľká komora ESLP, okrem iného, uznala porušenie článku 11 a článku 10 Dohovoru spôsobené núteným rozpustením organizácie na základe označenia jej publikácií za extrémistické, trestným stíhaním členov jej pridruženej organizácie a jej rozpustenie za používaní predmetných publikácií a porušenie článku 10 Dohovoru spôsobené odobratím povolenia distribuovať materiály, trestným stíhaním sťažovateľov za distribúciu neregistrovaných médií a deklarováním medzinárodnej webovej stránky Svedkov Jehovových za extrémistickú. ESLP sa tiež v prípade zaoberal porušením práva na slobodu myslenia, svedomia

a náboženstva podľa článku 9 Dohovoru, ktoré konštatoval v spojitosti s článkami 10 a 11 Dohovoru. Vo svojej argumentácii ESLP poukázal aj na procedurálne nedostatky preskúmania žiadostí o posúdenie materiálov ako extrémistické zo strany ruských súdov okrem iného z dôvodu absencie explicitného práva dotknutých strán (napr. autorov alebo vydavateľov posudzovaných textov a materiálov) zúčastniť sa na konaní podľa zákona o potláčaní extrémizmu.³⁶

V prípade *Yefimov and Youth Human Rights Group proti Rusku*³⁷ ESLP tiež posudzoval súlad s článkami 10 a 11 Dohovoru v kontexte aplikácie trestnoprávnej legislatívy v oblasti potláčania extrémizmu. Prípád sa týkal trestného stíhania sťažovateľa za údajné nenávistné prejavy a následné rozpustenie združenia, ktorého bol zakladajúcim členom, z dôvodu podozrenia zo spáchania extrémistického trestného činu. ESLP rozhodol, že ustanovenia vnútroštátneho práva, ktoré podmieňovali účasť osoby na činnosti združenia rozhodnutím vyšetrovateľa označiť danú osobu za podozrivú zo spáchania trestného činu extrémizmu, za nedostatočné naplnenie požiadavky na kvalitu právnej bázy zásahu do práv a slobôd a to z dôvodu neobmedzenej právomoci voľnej úvahy vyšetrovacích orgánov bez záruk ochrany pred jej zneužitím.³⁸ ESLP tiež rozhodol, že rozpustenie organizácie sťažovateľa nebolo na základe jasného a predvídateľného právneho základu.³⁹ Zásah do slobôd sťažovateľa teda nemal právny základ a preto ESLP nepristúpil k posudzovaniu legitímnosti cieľa a primeranosti opatrenia, ale priamo uznal po-

33 Tamtiež, bod 61.

34 Rozsudok ESLP v prípade *Taganrog LRO a ďalší proti Rusku* zo dňa 7. septembra 2022, číslo sťažnosti 32401/10, dostupné v anglickom jazyku na: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22fulltext%22:\[%22%22CASE%20OF%20TAGANROG%20LRO%20AND%20OTHERS%20v.%20RUSSIA%22%22\],%22documentcollectionid%22:\[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22\],%22itemid%22:\[%22001-217535%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22fulltext%22:[%22%22CASE%20OF%20TAGANROG%20LRO%20AND%20OTHERS%20v.%20RUSSIA%22%22],%22documentcollectionid%22:[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22],%22itemid%22:[%22001-217535%22]})

35 Tamtiež, body 159 a 242.

36 Tamtiež, bod 203.

37 Rozsudok ESLP v prípade *Yefimov and Youth Human Rights Group proti Rusku* zo dňa 7. decembra 2021 (právoplatný dňa 7. marca 2022), číslo sťažnosti 12385/15 a 51619/15, dostupné v anglickom jazyku na: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-213913%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-213913%22]})

38 Tamtiež, body 59 až 64.

39 Tamtiež, body 65 až 73.

rušenie článkov 10 a 11 Dohovoru.⁴⁰

Nakoľko v Správe z monitoringu nenávisťných prejavov a trestných činov extrémizmu za rok 2021 venovalo Stredisko v časti Vnímanie problematiky nenávisťných prejavov a trestných činov extrémizmu médiami a spoločnosťou pozornosť aj problematike nenávisťných prejavov v súvislosti s pandemiou ochorenia COVID 19, Stredisko upriamuje pozornosť aj na rozhodnutie ESLP v prípade **Communauté genevoise d'action syndicale (CGAS) proti Švajčiarsku**⁴¹, hoci v tomto prípade ESLP neposudzoval porušenie článku 11 Dohovoru v kontexte nenávisťných trestných činov či extrémizmu. Prípado sa týkal plošného zákazu verejných stretnutí počas dva a pol mesiaca po vypuknutí pandémie ochorenia COVID-19 vynútených trestnoprávnymi sankciami bez možnosti súdneho preskúmania ich proporcionality z pohľadu súladu s právom na slobodu zhromažďovania podľa článku 11 Dohovoru. ESLP uznal hrozbu šírenia ochorenia COVID-19 pre spoločnosť a verejné zdravie, avšak z pohľadu dôležitosti slobody združovania sa pre demokratickú spoločnosť považoval všeobecný charakter

a pomerne dlhú časovú aplikáciu zákazu organizovania verejných podujatí pod hrozbou prísnych sankcií v rozpore s článkom 11 Dohovoru a to z dôvodu neprimeranosti predmetného opatrenia. Pri hodnotení primeranosti vychádzal ESLP aj zo skutočnosti, že prístup na pracoviská, vrátane fabrík alebo úradov, ostal neobmedzený aj v prípadoch, ak išlo o pracoviská zamestnávajúce stovky osôb, pri aplikácii vhodných organizačných a technických opatrení na zabezpečenie hygieny a odstupu. Organizácia verejných podujatí vo voľnom priestore (vonku) však nebola povolená ani pri dodržaní takýchto opatrení. ESLP zbral do úvahy aj charakter sťažovateľa, ktorým v tomto prípade bolo združenie, ktorého oficiálnym cieľom je obhajoba záujmov pracujúcich a nepracujúcich osôb a jeho členských organizácií, osobitne v oblasti odborového združovania a demokratických slobôd. Prijatými opatreniami mu bolo znemožnené organizovať sa a podieľať sa na akýchkoľvek verejných zhromaždeniach. Rozhodnutie nie právoplatné, nakoľko bol prípad postúpený Veľkej komore ESLP dňa 5. septembra 2022.

16

2.2 Rozhodnutia vnútroštátnych súdnych autorít v oblasti nenávisťných prejavov, trestných činov extrémizmu a práv na slobodu prejavu, slobodu zhromažďovania a slobodu združovania

Stredisko na účely tejto správy vykonalo monitoring rozhodnutí najvyšších vnútroštátnych súdnych autorít, konkrétne Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky, Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „Najvyšší súd“) a Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „Ústavný súd“) týkajúce sa trestných činov s nenávisťným motívom podľa § 140 písm. e) Trestného zákona, trestných činov extrémizmu a slobody prejavu podľa článku 24 Ústavy Slovenskej republiky, slobody zhromažďovania podľa článku 28 Ústavy

Slovenskej republiky a slobody združovania podľa článku 29 Ústavy Slovenskej republiky. Monitoring bol vykonaný k dátumu 30.11.2022, pričom Stredisko identifikovalo niekoľko relevantných rozhodnutí.

Stredisko upriamuje pozornosť na Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 7. septembra 2022, spisová značka 1To/4/2021, v ktorom zrušil rozsudok Špecializovaného trestného súdu Banská Bystrica vo výroku o vine a výroku o treste a vrátil vec na opätovné prejed-

⁴⁰ Tamtiež, body 74 a 75.

⁴¹ Rozsudok ESLP v prípade *Communauté genevoise d'action syndicale (CGAS) proti Švajčiarsku* zo dňa 15. marca 2022, číslo sťažnosti 21881/20, zhrnutie hlavných zistení, dostupné v anglickom jazyku na: <https://hudoc.echr.coe.int/en/g#%7B%22itemid%22:%5B%22002-13596%22%5D%7D>

nanie a rozhodnutie v potrebnom rozsahu. Špecializovaný trestný súd, pracovisko Banská Bystrica, v napadnutom rozhodnutí uznal obžalovaného za vinného zo spáchania **zločinu výroby extrémistických materiálov** podľa § 422a ods. 1, ods. 2 písm. b) Trestného zákona, **zločinu rozširovania extrémistických materiálov** podľa § 422b ods. 1, ods. 2 písm. b), písm. c) Trestného zákona a **prečinu prechovávaní extrémistických materiálov** podľa § 422c Trestného zákona, ktorých sa mal dopustiť tým, že v presne nezistenom čase objednal výrobu a potlač rôzneho oblečenia s tematikou pravicového extrémizmu a prechovával od presne nezistenej doby do 10. mája 2018 v rodinnom dome oblečenie, CD a potlače s touto tematikou.

Najvyšší súd sa v predmetnom konaní zaoberal posúdením zaistených predmetov ako extrémistických materiálov a odborným posúdením obsahu a povahy materiálov. Uviedol, že na to, aby boli naplnené definičné znaky sa „musí jednať o objektívne **extrémistický materiál**, a to primárne bez ohľadu na osobnostný profil osoby, ktorá takýmto materiálom disponuje“. Materiál nemôže byť vyhodnotený ako extrémistický primárne s poukazom na osobnostné vlastnosti osoby, ktorá ním disponuje, pričom, ak by s ním disponovala iná osoba bez takýchto osobnostných vlastností, bol by považovaný za nezávadný. Pri posudzovaní materiálu sa má preto brať ohľad iba na jeho obsah alebo povahu, pričom samotné posúdenie sa v trestnom konaní vykonáva na základe odborného posúdenia znalcom vo forme posudku alebo odborného vyjadrenia. Zo znaleckého posudku by mali vychádzať explicitne také nepochybné závery, aby si súd mohol vytvoriť právny úsudok, či sa skutkovo objektívne jedná o extrémistický materiál.⁴²

Najvyšší súd vo svojej argumentácii poukázal na tvrdenia obžalovaných, že sú

neopohania a svoju „vieru“ využívajú ako regres k prírode a historickým tradíciám. Zároveň poukázal na to, že obaja znalci pripustili, že symbol kolovratu, ktorý bol zobrazovaný na dotknutých materiáloch, používajú tak sociálne konformné, ako aj extrémistické skupiny. Skupiny neopohánov, resp. skupiny hlásiace sa k rodnoveriu, sú nevyhranené, pričom jedna skupina v rámci hnutia je intelektuálna a filozofická hlásiaca návrat k prírode a druhá je extrémnou časťou.⁴³ Argumentoval, že zo znaleckého posudku ani z odborného vyjadrenia osôb pribraných ako *ad hoc* znalcov nie je možné usúdiť explicitne také nepochybné závery, na základe ktorých by si rozhodujúci súd mohol vytvoriť právny úsudok, či skutkovo objektívne ide o extrémistický materiál v zmysle § 130 ods. 7 Trestného zákona, nakoľko aj vyjadrenia znalcov v tomto prípade boli ambivalentné. Ambivalentnosť vyjadrení znalcov dedukoval Najvyšší súd na základe toho, že na jednej strane pripúšťali, že uvedený materiál môže mať extrémistický obsah, na druhej strane pripúšťali, že dané vyobrazenia a symboly používajú aj sociálne skupiny, ktoré sa ako extrémistické označiť nadajú.⁴⁴

Za najzásadnejšie pochybenie v napadnutom rozhodnutí Najvyšší súd uviedol, že pri prijatí záveru o tom, či bol dotknutý materiál extrémistický, si znalci „vypomohli“ osobnostnými vlastnosťami obžalovaného, konkrétne jeho tetovaním, názvom jeho emailovej stránky, obsahom a názvom piesní, ktoré interpretoval, jeho účasťou na koncerte iných údajne extrémistických kapiel, či rozhovorom, ktorý poskytol v roku 2007 pre server Hlavu hore bez objektívneho posúdenia rozhovoru. Takúto argumentáciu znalcov prebral aj súd prvého stupňa a z väčšej časti na ňom založil rozhodnutie o vine. Obaja znalci a súd podľa Najvyššieho súdu pochybili tým, že argumentovali *ad personam* (resp. *ad hominen*), hoci sa mali prísne dr-

42 Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 7. septembra 2022, sp. zn. 1To/4/2021, s. 8 a 9, dostupné na: <https://www.nsud.sk/data/att/2b7/494987.2d66dd.pdf>

43 Tamtiež, s. 9.

44 Tamtiež, s. 9.

žať argumentácie ad rem so zameraním na povahu materiálu.⁴⁵ Zdôvodnil to aj tým, že „Ako extrémistický materiál môže byť určitý materiál posúdený len s ohľadom na jeho obsah alebo povahu a nie s poukazom na osobnostný profil osoby, ktorá ním disponuje. V opačnom prípade sa môže stať, že sa absencia niektorého zo znakov objektívnej stránky trestného činu nahradí osobnostnou charakteristikou subjektu a rozhodnutie o vine bude založené na neprípustnej prezumpcii chýbajúcich znakov“.⁴⁶ Najvyšší súd za pochybenie považoval aj to, že si súd prvého stupňa nekriticky osvojil tvrdenia znalcov a použil ich ako základ pre výrok o vine.⁴⁷

V októbri 2022 vydal Ústavný súd uznesenie o zamietnutí sťažnosti poslanca Národnej rady Slovenskej republiky Ľuboša Blahu, ktorý namietal porušenie jeho **práva na slobodu prejavu** podľa čl. 26 ods. 1 a 2 Ústavy a podľa čl. 10 ods. 1 Dohovoru a práva na spravodlivé súdne konanie podľa článku 6 ods. 1 Dohovoru.⁴⁸ Porušenia jeho práv sa všeobecné súdy dopustiť uzneseniami, v ktorých rozhodli o tom, že má na základe návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia vo veci ochrany osobnosti podaného prezidentkou Slovenskej republiky natrvalo vymazať konkrétne citácie zo statusov uverejnených na svojom profile na sociálnej sieti Facebook, zdržiavať sa pridávania príspevkov, v ktorých by ju označoval za vlastizradkyňu a americkú agentku a v ktorých by ju spájal s fašizmom a totalitným režimom a ospravedlniť sa jej za toto konanie. Ústavný súd sa však vo svojom rozhodnutí nezaoberal otázkou namietaného porušenia práva na slobodu prejavu a jeho

hraníc, nakoľko sťažnosť zamietol z procedurálnych dôvodov. Konkrétne uviedol vo vzťahu k uzneseniu okresného súdu, že sťažovateľ si uplatnil svoje právo podať odvolanie ako riadny opravný prostriedok a jeho odvolacími námietkami sa zaoberal krajský súd ako odvolací súd.⁴⁹ Vo vzťahu k uzneseniu krajského súdu Ústavný súd uviedol, že v súlade s princípom subsidiarity konania o ústavnej sťažnosti mal sťažovateľ vyčerpať všetky dostupné opravné prostriedky na ochranu svojho práva. Sťažovateľ voči namietanému uzneseniu ústavného súdu nepodal dovolanie, preto nevyčerpal všetky dostupné prostriedky.⁵⁰ Ústavný súd uviedol, že nevyužitie zákonnej možnosti podať dovolanie nemožno nahrádzať ústavnou sťažnosťou, nakoľko Ústavný súd môže založiť svoju právomoc na konanie o nej až vtedy, keď sťažovateľ nemal inú ústavnú a zákonnú možnosť účinnej ochrany svojich práv.⁵¹

Z rozhodnutí všeobecných súdov vyberá Stredisko ešte uznesenie Krajského súdu v Prešove vo veci nariadenia neodkladného opatrenia a odvolania proti uzneseniu Okresného súdu v Kežmarku v prípade namietaných príspevkov poslanca Milana Mazureka na jeho profile na sociálnej sieti Facebook voči lekárovi Petrovi Sabakovi v konaní, v ktorom sa domáhal lekár Peter Sabaka **ochrany pred zásahom do jeho práva na ochranu osobnosti**.⁵² Krajský súd Prešov potvrdil vo svojom uznesení len čiastočne uznesenie Okresného súdu v Kežmarku. Konkrétne potvrdil, že žalovaný je povinný vymazať zo svojho profilu na sociálnej sieti Facebook príspevok pod názvom „Národ, ktorý nechráni ani svoje deti, sa nemôže nazývať civilizovaným! Je

45 Tamtiež, s. 9.

46 Tamtiež, s. 10.

47 Tamtiež, s. 10.

48 Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 25. októbra 2022, sp. zn. IV. ÚS 534/2022, dostupné na: https://www.ustavnysud.sk/ussr-intranet-portlet/docDownload/b5aebac0-c22a-4534-9f7b-9868abadaa85/Rozhodnutie%20-%20Uznesenie%20z%20predbe%C5%BEen%C3%A9ho%20prerokovania%20IV.%20%C3%9AS%20534_2022.pdf

49 Tamtiež, body 21 – 23.

50 Tamtiež, body 24 – 34.

51 Tamtiež, bod 35.

52 Uznesenie Krajského súdu v Prešove zo dňa 29. marca 2022, sp. zn. 9Co/14/2022, dostupné na: <https://obcan.justice.sk/infosud/-/infosud/i-detail/rozhodnutie/elac8a9f-0a43-4eb1-80a9-365c08587302%3Ac9ef45fa-10b5-479a-923d-bcf3700caade>

čas sa zobudiť!“ spolu s videom, v ktorom označoval o.i. aj žalobcu medzi tzv. „covidovými prorokmi, ktorí spôsobili to, že celej spoločnosti boli odobraté ľudské práva“, a v ktorom ho spájal so smrťou rómskeho chlapca, ako aj so všetkými textovými komentármi k tomuto príspevku. Poslanca Mazureka zaviazal Krajský súd v Prešove tiež vymazať zo svojho profilu na sociálnej sieti Facebook aj druhý zdieľaný príspevok voči žalobcovi s videom a komentármi k nemu s popisom „...si zmyslel, že z nás detinským vydieraním dostane desaťtisíce eur??...sa načisto zbláznit“. Krajský súd v Prešove rozhodol okrem zmenenia alebo zrušenia zvyšných výrokov aj o zrušení výroku o náhrade nemajetkovej ujmy vo výške 20 000 eur a zamietol návrh na nariadenie neodkladného opatrenia. Samotný konanie vo veci ochrany osobnosti však nebol doposiaľ právoplatne ukončený. Napriek tomu, že išlo o občianskoprávny spor o ochranu osobnosti a predmetom nebolo posúdenie príspevkov v trestnoprávnej rovine v kontexte osobitného kvalifikačného motívu podľa § 140 písm. e) Trestného zákona a napriek skutočnosti, že v uznesení Krajský súd Prešov rozhodol predovšetkým o neodkladnom

opatrení, vyjadril sa v tomto kontexte aj ku kolízii základných práv, konkrétne práva na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti, dobrej povesti a na ochranu mena podľa článku 19 ods. 1 Ústavy a práva na slobodu prejavu podľa článku 24 Ústavy. Krajský súd upresnil nasledovne: „*Nariadeným neodkladným opatrením sa poskytuje ochrana iba dočasnou úpravou, v konaní o žalobe vo veci ochrany osobnosti, ktoré ukončené nie je, bude v súlade s princípom procesnej rovnosti strán konania, právami, ktoré z toho vyplývajú, možné posudzovať tvrdenia strán sporu, žalovaným akcentovanú kolíziu základných práv, limitačné klauzuly, to či sú sporné prejavy žalovaného prejavmi osoby reprezentujúcej svojich voličov v zmysle upozorňovania na ich obavy, sledujúcimi verejný záujem, t.j. takými, ktorými sa môže prispieť k verejnej debate, alebo ide o prejavy s difamačným účelom bez korektného úsudku a dobrej viery, vykazujúce znaky kritiky prekračujúce limity prípustnosti, keďže ani sloboda prejavu nemôže byť bezbrehá, sledujúca ochranu útočných, nenávistných prejavov živiacich intoleranciu.*“⁵³

20

3. Štatistické ukazovatele nenávistných trestných činov a trestných činov extrémizmu za rok 2022

Stredisko sa aj v roku 2022 obrátilo na príslušné útvary v oblasti monitorovania, stíhania a rozhodovania o trestných činoch extrémizmu so žiadosťou o poskytnutie informácií najmä v súvislosti so štatistickými ukazovateľmi za rok 2022. Podľa údajov poskytnutých Úradom špeciálnej prokuratúry bolo v roku 2022 (v období k 1. októbru 2022) začaté trestné stíhanie a vznesené obvinenie v celkovo **167 prípadoch s ohľadom na trestné činy extrémizmu a terorizmu** (z toho v 94 prípadoch sa jednalo o známeho páchatela a v 73 prípadoch o neznámeho páchatela).⁵⁴

V rámci štruktúry trestných činov extrémizmu a trestných činov terorizmu bolo v období do 1. októbra 2022 začaté trestné stíhanie a vznesené obvinenie najčastejšie podľa § 422b Trestného zákona – **rozširovanie extrémistického materiálu**, a to v **44** prípadoch (pričom v 24 prípadoch sa jednalo o známeho a v 20 prípadoch o neznámeho páchatela). Ďalej nasleduje trestný čin podľa § 422 Trestného zákona – **prejav sympatie k hnutiu smerujúcemu k potlačeniu základných práv a slobôd** v **39** prípadoch (pričom v 17 prípadoch sa jednalo o známeho a v 22 prípadoch o neznámeho páchatela) a trestný čin podľa

§ 422c Trestného zákona – **prechovávanie extrémistického materiálu** v **25** prípadoch (pričom v 19 prípadoch sa jednalo o známeho a v 9 prípadoch o neznámeho páchatela).⁵⁵

Tak ako v roku 2021, Stredisko zároveň sledovalo aj spáchanie **trestného činu z osobitného motívu podľa § 140 písm. e) Trestného zákona**, v ktorom bolo začaté trestné stíhanie a vznesené obvinenie v **11** prípadoch (pričom v 9 prípadoch sa jednalo o známeho a v 2 prípadoch o neznámeho páchatela).⁵⁶ Úrad špeciálnej prokuratúry neposkytol detailné údaje ohľadom osobitného motívu v tomto prípade (a teda či sa jednalo o osobitný motív z nenávisťi voči skupine osôb alebo jednotlivcovi pre ich skutočnú alebo domnelú príslušnosť k niektorej rase, národu, národnosti, etnickej skupine, pre ich skutočný alebo domnelý pôvod, farbu pleti, pohlavie, sexuálnu orientáciu, politické presvedčenie alebo náboženské vyznanie). Stredisko zdôrazňuje potrebu zberu takto dezagregovaných dát v záujme nastavovania účinných mechanizmov prevencie a politik v oblasti nenávisťných trestných činov, pričom poukazuje aj na skutočnosť, že neposkytovanie takto členených štatistík vytýka SR aj ODIHR.⁵⁷

⁵⁴ Informácie poskytnuté Úradom špeciálnej prokuratúry na základe žiadosti o poskytnutie informácií zo dňa 15. novembra 2022. V súvislosti s teroristickým útokom v Bratislave 12. októbra 2022 Stredisko žiadalo aj informácie o počte teroristických trestných činov. V čase spracovania správy z monitoringu boli štatistické údaje za rok 2022 dostupné do 1.10.2022, a teda nezohľadňujú teroristický útok z 12.10.2022 a nasledujúce obdobie.

⁵⁵ Tamtiež.

⁵⁶ Tamtiež.

⁵⁷ Pozri: ODIHR: Hate Crime Reporting – Slovakia, 2021, dostupné v anglickom jazyku na: <https://hatecrime.osce.org/slovakia?year=2021>

Nižšie uvedená tabuľka poskytuje súhrn začatých trestných stíhaní a vznesených obvinení vo vybraných trestných činoch za roky 2020, 2021 (k 1. októbru) a 2022 (k 1. októbru):⁵⁸

<i>Ustanovenie Trestného zákona / Počet za obdobie</i>	2020	k 1.10. 2021	k 1.10. 2022
§ 419 Teroristický útok	n/a	n/a	2
§ 419b Niektoré formy účasti na terorizme	n/a	n/a	4
§ 421 Založenie, podpora a propagácia hnutia smerujúceho k potlačeniu základných práv a slobôd	4	4	3
§ 422 Prejav sympatie k hnutiu smerujúcemu k potlačeniu základných práv a slobôd	50	37	39
§ 422a Výroba extrémistického materiálu	17	11	3
§ 422b Rozširovanie extrémistického materiálu	68	33	44
§ 422c Prechovávanie extrémistického materiálu	41	26	25
§ 422d Popieranie a schvaľovanie holokaustu, zločinov politických režimov a zločinov proti ľudskosti	21	8	4
§ 423 Hanobenie národa, rasy a presvedčenia	33	12	21
§ 424 Podnecovanie k národnostnej, rasovej a etnickej nenávisti	22	12	10
§ 424a Apartheid a diskriminácia skupiny osôb	n/a	n/a	1
§ 140 písm. e) osobitný motív z nenávisti voči skupine osôb alebo jednotlivcovi pre ich skutočnú alebo domnelú príslušnosť k niektorej rase, národu, národnosti, etnickej skupine, pre ich skutočný alebo domnelý pôvod, farbu pleti, pohlavie, sexuálnu orientáciu, politické presvedčenie alebo náboženské vyznanie	16	2	11
Celkový súčet	272 (z toho 141 známy páchateľ)	145 (z toho 72 známy páchateľ)	167 (z toho 94 známy páchateľ)

22

Úrad špeciálnej prokuratúry vo svojej odpovedi ohľadom štatistických údajov za rok 2022 uviedol, že nedisponuje evidenciou, koľko extrémistických trestných činov bolo spáchaných v online priestore.⁵⁹ Vo svojej *Správe o činnosti Úradu špeciálnej*

prokuratúry a poznatky Úradu špeciálnej prokuratúry o stave zákonnosti za rok 2021 však Úrad špeciálnej prokuratúry uvádza, že v roku 2021 „pretrvával významný počet trestných vecí spáchaných vo virtuálnom priestore.“⁶⁰ Správa

⁵⁸ Informácie poskytnuté Úradom špeciálnej prokuratúry na základe žiadosti o poskytnutie informácií zo dňa 20. októbra 2021 (údaje k dispozícii k 1. októbru 2021 a k 31. decembru 2020) a zo dňa 15. novembra 2022 (údaje k dispozícii k 1. októbru 2022). V roku 2022 Stredisko žiadalo aj štatistické údaje ohľadom trestných činov terorizmu. Keďže údaje sú čiastkové, nie je možné urobiť celkové pozorovanie zmien za roky 2020, 2021 a 2022. Dáta za celý rok 2021 sú zároveň dostupné v správe o činnosti Úradu špeciálnej prokuratúry: Generálna prokuratúra Slovenskej republiky: *Správa o činnosti Úradu špeciálnej prokuratúry a poznatky Úradu špeciálnej prokuratúry o stave zákonnosti za rok 2021*, august 2022, dostupné na: https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=515307#25_0.

⁵⁹ Informácie poskytnuté Úradom špeciálnej prokuratúry na základe žiadosti o poskytnutie informácií zo dňa 15. novembra 2022.

⁶⁰ Generálna prokuratúra Slovenskej republiky: *Správa o činnosti Úradu špeciálnej prokuratúry a poznatky Úradu špeciálnej prokuratúry o stave zákonnosti za rok 2021*, august 2022, s. 26, dostupné na: https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=515307#25_0

obsahuje aj konkrétne údaje o extrémistických trestných činoch za rok 2021, vrátane rozhodnutí Špecializovaného trestného súdu a štruktúru páchatel'ov a analýzu aplikačných, organizačných a personálnych problémov a návrhy opatrení na zlepšenie fungovania činností Úradu špeciálnej prokuratúry.⁶¹

V marci 2022 bola publikovaná aj *Správa o stave vyšetrovania na úseku extrémizmu za rok 2021*⁶² Národnou kriminálnou agentúrou Prezídia Policajného zboru (ďalej len „NAKA“), ktorá obsahuje štatistické ukazovatele za rok 2021, vrátane štruktúry trestných činov, ciele útokov a charakteristiku obvinených osôb. Berúc na zreteľ, že celkové údaje za rok 2022 budú podobne ako v tomto roku zverejnené v prvom štvrtroku 2023, NAKA poskytla stredisku niektoré čiastkové štatistické údaje.⁶³ Podľa týchto čiastkových informácií v období od 1. januára do

16. októbra 2022 Polícia SR zaregistrovala **139 extrémistických trestných činov** a v 70 veciach bolo začaté trestné stíhanie pre extrémistické trestné činy. Celkový počet ukončených vecí pred začatím trestného stíhania bol 76 vecí a po začatí trestného stíhania 86 vecí (údaj za trestné činy extrémizmu). V danom období bolo **40 osôb obvinených** pre trestné činy extrémizmu.⁶⁴

Vládou Slovenskej republiky bola schválená v novembri 2022 aj *Monitorovacia správa o stave extrémizmu v Slovenskej republike za obdobie rokov 2020 a 2021 a aktualizácia úloh Koncepce boja proti radikalizácii a extrémizmu do roku 2024*, ktorá upozornila na nárast konšpirácií a dezinformácií v daných rokoch, silnú dominanciu pravicového extrémizmu ako formy extrémizmu a zdôrazňuje, že polovica trestných činov extrémizmu bola spáchaná online formou.⁶⁵

61 Tamtiež, s. 47 - 51.

62 Národná kriminálna agentúra Prezídia Policajného zboru: *Správa o stave vyšetrovania na úseku extrémizmu za rok 2021*, marec 2022, dostupné na: https://www.minv.sk/swift_data/source/policia/naka_opr/ptc/sprava%20o%20stave%20vysetrovania%20na%20useku%20extremizmu%20za%20rok%202021.pdf

63 Informácie poskytnuté protiteroristickou centrálou NAKA dňa 15. decembra 2022 – poskytnuté údaje o trestných konaniach vychádzajú z interných štatistík NAKA, v ktorých sú zohľadňované iné vecné a časové aspekty než v štatistikách kriminality zverejňovaných Ministerstvom vnútra SR (dostupné na: https://www.minv.sk/?statistika_kriminality_v_SR_za_rok_2022_xml). Samotná protiteroristická centrála nezhrmažďuje a nespracúva štatistické údaje. Údaje od 1. januára do 16. októbra 2022 sa týkajú výlučne konaní podľa Trestného poriadku vedených NAKA.

64 Tamtiež.

65 Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky: *Monitorovacia správa o stave extrémizmu v Slovenskej republike za obdobie rokov 2020 a 2021 a aktualizácia úloh Koncepce boja proti radikalizácii a extrémizmu do roku 2024*, október 2022, dostupné na: <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/27775/1>

4. Reakcie na teroristický útok v Bratislave z októbra 2022 na úrovni politik a stratégií

Company's Growth

Opportunities to increase sales and achieve the company's target

Categories	2013	2014	2015	2016
Commodities & Groceries	107,812	118,283	127,812	137,812
Electronics	98,017	108,283	118,283	128,283
Fashion & Fashion	109,928	119,283	129,283	139,283
Home Living	38,912	47,283	56,283	65,283
Products	88,017	97,283	106,283	115,283
Services	87,173	96,283	105,283	114,283
Soft	8,714	9,283	10,283	11,283
Specialty Stores	89,918	98,283	107,283	116,283

Company's Growth

Opportunities to increase sales and achieve the company's target

Place	2013	2014	2015	2016
Department Store	109,928	119,283	129,283	139,283
Super Center	38,912	47,283	56,283	65,283
Shopping Center	98,017	108,283	118,283	128,283
Electronics	87,173	96,283	105,283	114,283
Specialty Store	8,714	9,283	10,283	11,283

Stredisko na konci roku 2022 monitorovalo aj prijaté politiky a stratégie na národnej a európskej úrovni v súvislosti s predchádzaním a stíhaním trestných činov extrémizmu. V súvislosti z bezprecedentným teroristickým útokom z 12. októbra 2022 v Bratislave, pri ktorom zomreli dvaja LGBTI+ ľudia a jedna osoba bola zranená, Stredisko monitorovalo aj prijaté politiky v súvislosti s týmto trestným činom. Dňa 17. októbra 2022 bol skutok, vyšetrovaný ako trestný čin s nenávisťným motívom preklasifikovaný ako obzvlášť závažný zločin teroristického útoku podľa § 419 Trestného zákona.⁶⁶

Okrem samostatných vyjadrení prezidentky Slovenskej republiky⁶⁷, predsedu vlády Slovenskej republiky⁶⁸ a jednotlivých poslancov a poslankyň (pozitívnych aj negatívnych), na národnej úrovni poslanci a poslankyne Národnej rady Slovenskej republiky prijali dňa 18. októbra 2022 uznesenie *k silnejúcim prejavom nenávisti voči menšinám a komunitám, osobitne komunite LGBTI+ a židovskej komunitě, žijúcim na Slovensku*.⁶⁹ V uznesení poslanci a poslankyne ostro odsúdili teroristický čin z 12. októbra 2022, ktorého obeťami boli Matúš Horváth a Juraj Vančulič, a zároveň vyzvali „politikov, verejne činné osoby, ako aj médiá, o vyvarovanie sa akýchkoľvek nenávisťných prejavov, ktoré ničia dobré spolunažívanie a môžu viesť k prejavom násilia“.⁷⁰

Politickým predstaviteľom zároveň mi-

movládne organizácie zaslali verejnú výzvu s názvom *Ide nám o život*, ku ktorej sa pripojilo aj Stredisko. Požiadavky iniciatívy obsahujú konkrétne kroky pre zlepšenie situácie a ľudských práv LGBTI+ ľudí, ich rodín a detí vo viacerých oblastiach. Výzva obsahuje aj návrh na doplnenie sexuálnej orientácie a rodovej identity k ostatným dôvodom nenávisti v § 423 Trestného zákona (Hanobenie národa, rasy a presvedčenia) a rodovej identity v § 140 Trestného zákona (Osobitný motív) a § 424 Trestného zákona (Podnecovanie k národnostnej, rasovej a etnickej nenávisti).⁷¹

Výzva takisto obsahuje požiadavku na posilnenie špecializácie a personálnych a technických kapacít orgánov činných v trestnom konaní zameraných na boj s extrémizmom, zlepšenie výmeny informácií na včasnú identifikáciu indikátorov radikalizácie jednotlivcov a zabezpečenie efektívneho systému monitorovania a odstraňovania protiprávneho extrémistického obsahu a obsahu podnecujúceho k nenávisti voči LGBTI+ ľuďom v online prostredí.⁷² Zároveň sa v mesiacoch október a november 2022 konali aj viaceré pochody občanov a občianok vyjadrujúc solidariťu s LGBTI+ ľuďmi v krajine, požadujúc konkrétne kroky na zlepšenie ľudských práv LGBTI+ ľudí na Slovensku podľa znenia kampane.

Európsky parlament dňa 20. októbra 2022 prijal uznesenie *o rastúcom počte trestných činov z nenávisti voči LGBTIQ+ oso-*

66 Vyšetrowanie v čase písania správy stále prebieha. RTVS, TASR: „Tragickú strelbu na Zámockej prekvalifikovali na teroristický útok“, 17. októbra 2022, dostupné na: <https://spravy.rtv.s.sk/2022/10/tragicku-strelbu-na-zamockej-prekvalifikovali-na-teroristicky-utok/>.

67 Kancelária prezidenta SR: „Prezidentka si uctila obeť strelby v Bratislave“, 13. októbra 2022, dostupné na: <https://www.prezident.sk/article/prezidentka-si-uctila-obete-strelby-v-bratislave/>.

68 Úrad vlády Slovenskej republiky: „Premiér vyzval na zastavenie nenávisti, apeluje na verejnosť i politikov“, 13. októbra 2022, dostupné na: <https://www.vlada.gov.sk/premier-vyzval-na-zastavenie-nenavisti-apeluje-na-verejnost-i-politikov/?csrt=17236307284430775224>; Úrad vlády Slovenskej republiky: „Premiér: Tragédia na Zámockej ulici bola útokom na demokraciu, prijmeme opatrenia“, 19. októbra 2022, dostupné na: <https://www.vlada.gov.sk/premiertragedia-na-zamockej-ulici-bola-utokom-na-demokraciu-prijmeme-opatrenia/?csrt=17236307284430775224>.

69 Národná rada Slovenskej republiky: *Uznesenie Národnej rady Slovenskej republiky z 18. októbra 2022 k silnejúcim prejavom nenávisti voči menšinám a komunitám, osobitne komunitě LGBTI+ a židovskej komunitě, žijúcim na Slovensku (tlač 1281)*, dostupné na: https://www.nrsr.sk/web/Static/sk-SK/NRSR/Doc/v_uznesenie_1720_20221018.pdf.

70 Tamtiež.

71 *Ide nám o život*. Výzva na podporu LGBTI+ ľudí na Slovensku, dostupné na: <https://idenamozivot.sk>

72 Tamtiež.

bám v celej Európe s ohľadom na nedávnu homofóbnu vraždu na Slovensku.⁷³ V tomto uznesení Európsky parlament odsúdil teroristický čin proti LGBTI+ ľuďom a vyjadril hlboké znepokojenie nad diskrimináciou LGBTI+ rodín a detí na Slovensku.⁷⁴ V súvislosti s extrémistickými trestnými činmi Európsky parlament vyjadril naliehavú žiadosť aby slovenské orgány „účinne bojovali proti dezinformačným kampaniam zameraným proti LGBTIQ+ osobám, podporovali faktické, objektívne a profesionálne spravodajstvo médií o LGBTIQ+ osobách a otázkach súvisiacich so sexuálnou orientáciou, rodovou identitou alebo prejavom a pohlavnými znakmi a aby vyšetrovali trestné činy z nenávisťi a nenávisťné prejavy voči členom komunity LGBTIQ+ žijúcim na Slovensku.“⁷⁵ V uznesení zároveň vyzvali vládu Slovenskej republiky a Národnú radu Slovenskej republiky na ochranu LGBTI+ osôb pred trestnými činmi z nenávisťi.⁷⁶

26

Európsky parlament takisto vyjadrili vážne znepokojenie nad beztrestnosťou skupín zameraných proti LGBTI+ osobám v niektorých členských krajinách, a to najmä krajne pravicových extrémistických skupín ako jeden z dôvodov „alarmujúceho nárastu násilných činov niektorých krajne pravicových organizácií a pribúdajúcich hrozieb voči menšinám vrátane komunity LGBTIQ+.“⁷⁷ Takisto vyjadril znepokojenie nad tým, že LGBTI+ obeť

trestných činov často nenahlásia trestné činy pre nedostatok kvalifikovaného personálu, nedostatočnú otvorenosť orgánov presadzovania práva, alebo strach z odvety a zdôraznil úlohu smernice o právach obetí.⁷⁸

V súvislosti so Slovenskom možno spomenúť, že Úrad špeciálnej prokuratúry vo svojej správe za predchádzajúci rok 2021 uvádza, že sa „nevyskytuje (...) otvorená trestnoprávne relevantná nenávisť voči osobám z komunity LGBT; napr. prípadná sústavná diskriminácia týchto osôb nie je občanmi Slovenskej republiky orgánom činným v trestnom konaní označovaná.“⁷⁹ Konkrétne možné dôvody v správe neboli spomenuté. Správa o stave vyšetrovania na úseku extrémizmu za rok 2021 Národnej kriminálnej agentúry Prezídia policajného zboru uvádza 6 prípadov trestných činov namierených voči osobám pre sexuálnu orientáciu.⁸⁰

Na dlhodobé nedostatky pri nahlasovaní nenávisťných prejavov a činov voči LGBTI+ ľuďom dlhodobo poukazujú mimovládne organizácie, vrátane Iniciatívy Inakosť, ktorá v roku 2017 realizovala prvý celoslovenský LGBTI prieskum. V tomto až vyše 93 % respondentov a respondentiek uviedlo, že nepríjemnú skúsenosť (vrátane obťažovania, nadávok a násilia) nenahlásili žiadnej inštitúcii.⁸¹

73 Uznesenie Európskeho parlamentu z 20. októbra 2022 o rastúcom počte trestných činov z nenávisťi voči LGBTIQ+ osobám v celej Európe s ohľadom na nedávnu homofóbnu vraždu na Slovensku (2022/2894(RSP)), 20. októbra 2022, dostupné na: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2022-0372_SK.html
https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2022-0372_SK.html

74 Tamtiež.

75 Tamtiež, bod 5.

76 Tamtiež, bod 4.

77 Tamtiež, bod 10.

78 Tamtiež, bod 22. Pozri aj Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2012/29/EÚ z 25. októbra 2012, ktorou sa stanovujú minimálne normy v oblasti práv, podpory a ochrany obetí trestných činov a ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2001/220/SVV, dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012L0029&from=S>

79 Generálna prokuratúra Slovenskej republiky: Správa o činnosti Úradu špeciálnej prokuratúry a poznatky Úradu špeciálnej prokuratúry o stave zákonnosti za rok 2021, august 2022, s. 28, dostupné na: https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=515307#25_0

80 Národná kriminálna agentúra Prezídia Policajného zboru: Správa o stave vyšetrovania na úseku extrémizmu za rok 2021, marec 2022, s. 15, dostupné na: https://www.minv.sk/swift_data/source/policia/naka_opr/ptc/sprava%20o%20stave%20vysetrovania%20na%20useku%20extremizmu%20za%20rok%202021.pdf

81 Iniciatíva Inakosť: „Správa z celoslovenského LGBT prieskumu 2017“, 15. mája 2018, dostupné na: <https://inakost.sk/sprava-z-celoslovenskeho-lgbt-prieskumu-2017>

Agentúra základných práv Európskej únie (FRA) takisto poukazuje na veľmi nízke počty nahlasovaných prípadov LGBTI+ obeťami polícii v Európskej únii.⁸² Dôvodmi sú aj nedôvera v políciu alebo v to, že bude konať a obavy z homonegatívnych a transnegatívnych reakcií zo strany policajného zboru, a to najmä pre trans obeť nenávistných útokov.⁸³ S ohľadom na Slovensko sú podľa FRA počty nahlásených prípadov v rokoch 2014-2019 jedny z najnižších v Európskej únii - len 1 % respondentov a respondentiek na Slovensku uviedlo, že polícii nahlásili obťažovanie motivované nenávisťou voči LGBTI+ ľuďom a len 8 % LGBTI+ obeť nahlásilo polícii fyzický alebo sexuálny útok.⁸⁴

Polícia Slovenskej republiky po teroris-

tickom útoku informovala aktívnejšie o zhromažďovaní informácií o nenávistných prejavoch. Tieto v rovine trestno-právneho postihu ďalej postupujú Národnej kriminálnej agentúre, kde na začiatku roka 2022 vznikla reorganizáciou protiteroristická centrála.⁸⁵ Polícia Slovenskej republiky aj Úrad špeciálnej prokuratúry zároveň pri viacerých negatívnych medializovaných prípadoch, ktoré sa týkali LGBTI+ ľudí informovali, že budú postihovať akékoľvek útoky na LGBTI+ ľudí.⁸⁶ Po reklasifikácii strelby na obzvlášť závažný zločin teroristického útoku podľa § 419 Trestného zákona Úrad špeciálnej prokuratúry upozornil aj na to, že verejné schvaľovanie teroristického útoku sa považuje za jednu z foriem účasti na terorizme v znení § 419b Trestného zákona.⁸⁷

82 European Union Agency for Fundamental Rights: *EU-LGBT II. A long way to go for LGBTI equality*, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2020, s. 46, dostupné v angličtine na: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2020-lgbti-equality-1_en.pdf

83 Tamtiež, s. 47.

84 Tamtiež, s. 46 - 48. Pozri aj správu a odporúčania Európskej komisie proti rasizmu a intolerancii (ECRI): *Správa ECRI o Slovenskej republike (šiesty monitorovací cyklus)*, 2020, bod 20, 33, 46 a 58, dostupné v angličtine na: <https://rm.coe.int/ecri-6th-report-on-the-slovak-republic/1680a0a08a>

85 Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky: „MV SR pracuje na ďalších preventívnych krokoch v boji proti extrémizmu“, 25. októbra 2022, dostupné na: <https://www.minv.sk/?tlacove-spravy-2&sprava=mv-sr-pracuje-na-dalsich-preventivnych-krokoch-v-boji-proti-extremizmu>

86 Pozri napr. príspevky Úradu špeciálnej prokuratúry a Policajného zboru na sociálnych sieťach: Úrad špeciálnej prokuratúry, status na sociálnej sieti Facebook, 15. decembra 2022, dostupné na: <https://www.facebook.com/photo/?fbid=178332228143009&set=a.161597183149847>; Polícia Slovenskej republiky, status na sociálnej sieti Facebook, 31. októbra 2022, dostupné na: <https://www.facebook.com/policiaslovakia/photos/a.1522428691120681/6067790989917739/>

87 RTVS, TASR: „Tragickú strelbu na Zámockej prekvalifikovali na teroristický útok“, 17. októbra 2022, dostupné na: <https://spravy.rtvs.sk/2022/10/tragicku-strelbu-na-zamockej-prekvalifikovali-na-teroristicky-utok/>

28

5. Vnímanie problematiky nenávistných prejavov a trestných činov extrémizmu médiami a spoločnosťou

V tejto časti monitoringu sa Stredisko, rovnako ako v roku 2021⁸⁸, zameralo na preskúmanie vnímania problematiky nenávistných prejavov a trestných činov extrémizmu očami médií a spôsob ich informovania. Stredisko upozorňuje, že jeho cieľom pri zostavovaní tejto správy nebolo vykonať komplexný monitoring médií, ale priniesť prehľad najdôležitejších poznatkov o spôsobe informovania o kľúčových témach mienkotvornými médiami. Selekcia mediálnych informácií podliehala dôslednému pridrižavaniu sa definičných znakov skúmaných oblastí. Stredisko sa zameralo aj na identifikáciu tých prípadov, z ktorých obsahu možno vyvodit' nenávistný motív konania, či opomenutia konania vo vzťahu ku skupine dotknutých osôb, aj napriek tomu, že nespĺňajú charakteristiku rasistického, antisemitistického či xenofóbneho prejavu.

Stredisko sa tematicky zameralo na kľúčové témy, ktoré v spoločnosti prinášali často polarizované názory a ktoré súvisia s problematikou nenávistných trestných činov, nenávistných prejavov, trestných

činov extrémizmu alebo s právami na slobodu zhromažďovania, slobodu združovania a slobodu prejavu. Na základe týchto kritérií monitorovalo témy teroristického útoku voči LGBTI+ komunite v Bratislave, protestov proti podpisu obrannej zmluvy so Spojenými štátmi americkými a prípady intolerancie a protestov voči utečencom z Ukrajiny a iných štátov prichádzajúcich na Slovensko v roku 2022.

Stredisko opakovane vyzdvihuje úlohu médií v demokratickej spoločnosti. Zároveň poukazuje na to, že je dôležité, aby médiá kládli dôraz na citlivý a objektívny prístup k toku informácií smerom k verejnosti. Média plnia dôležité poslanie v kontexte prevencie proti šíreniu nenávistných prejavov a nenávisti v spoločnosti, v tejto súvislosti by však nemali výrazne poukazovať na aktivity extrémistických organizácií alebo iných radikálnych skupín a nepriamo im robiť reklamu. Stredisko opakovane odporúča médiám citlivo a objektívne informovať verejnosť a neprispievať k zvyšovaniu výskytu nenávistných prejavov a radikalizácii spoločnosti.

5.1 Teroristický útok proti LGBTI komunite

Predkladaná správa v 4. kapitole prináša informácie o reakciách na teroristický útok v Bratislave na Zámockej ulici v podniku Tepláreň zo dňa 12. októbra 2022 na úrovni prijatých politík a stratégií. V tejto časti sa zameriava Stredisko na informovanie médií o tomto teroristickom útoku, jeho motíve, obetiach, páchatelovi, či reakcií zo strany politikov⁸⁹ a iných verejne činných osôb.⁹⁰ Čo sa týka sprostredkovania výrokov verejne činných osôb médiami, Stredisko opäť pripomína potrebu obmedziť alebo ideálne úplne vylúčiť citáciu hanlivých urážok vo zverejnených člán-

koch, pretože tým nepriamo ďalej šíria tieto vyjadrenia smerom k širšej spoločnosti.

Médiá informovali aj o údajnom pôvodnom ciele páchatela destabilizovať spoločnosť a zaútočiť na premiéra SR. Priniesli tiež informácie o 60-stranovom manifeste, ktorý zverejnil páchatel' v deň útoku, a ktorý obsahoval konšpiračné teórie a prejavy rasizmu a antisemitizmu, spochybňovanie systému vlády a demokracie, obhajoval nadradenosť „bielej heterosexuálnej rasy“ a neonacizmu. Objavilo sa podozrenie o možnej účasti páchatela

88 Pozri: Slovenské národné stredisko pre ľudské práva: Správa z monitoringu nenávistných prejavov a trestných činov extrémizmu, 2021, s. 25 – 31, dostupné na: https://www.snslp.sk/wp-content/uploads/Sprava-z-monitoringu-nenavistnych-prejavov-a-trestnych-cinov-extremizmu_web.pdf

89 „Prezidentka po strelbe v Bratislave kritizuje nenávistné prejavy politikov. Prestaňte s tým, odkázala (reakcie).“ SME, 13. október 2022, dostupné na: <https://domov.sme.sk/c/23032404/politici-reaguju-na-strelbu-v-centre-bratislavy.html>

90 „Arcibiskup Orosch pochybuje o nevinosti obetí útoku na Zámockej. Polícia hovorí o hrubej manipulácii.“ Pravda, 4. novembra 2022, dostupné na: <https://spravy.pravda.sk/domace/clanok/646028-arcibiskup-orosch-pochybuje-o-nevinosti-obeti-utoku-na-zamockej/>

v inej komunite presadzujúcej ideály aké boli načrtnuté v manifeste, resp. bol preskúmaný pôvod niektorých častí jeho príspevku, pretože bol písaný v anglickom jazyku na vysokej úrovni.⁹¹ Mienkotvorné médiá nevenovali, nad rámec potrebný pre komplexné informovanie o prípade, veľký priestor páchatelovi a šírenia detailných informácií o jeho myšlienkach, ktoré prezentoval v manifeste a svojich vyjadreniach na sociálnych sieťach. Stredisko pozitívne hodnotí prístup hlavných mienkotvorných médií, ktoré v reakcii na teroristický útok zdôrazňovali potrebu vzájomného rešpektu v spoločnosti a potrebu poukazovania na hlavné problémy, ktorým čelia LGBTI+ ľudia v každodennom živote a to aj prostredníctvom spovedí a vyjadrení známych LGBTI+ osôb ako aj jednotlivcov patriacich k LGBTI+ komunite.⁹²

Po teroristickom útoku v Bratislave médiá priniesli informácie o ďalších útokoch na LGBTI+ osoby na Slovensku. Hneď nasledujúci deň, 13. októbra 2022, informovali o incidente, pri ktorom skupina agresívnych futbalových fanúšikov mala napadnúť mladé dievča kvôli dúhovej stužke na kabáte. Incidentu mala predchádzať konfrontácia, kde agresori povýšeneckým a necitlivým spôsobom spomenuli uda-

losti z predošlého dňa a dievča sa malo voči ich výrokom vyhradiť vulgarizmom. V dôsledku toho ju člen skupiny fyzicky napadol.⁹³ Média informovali aj o incidente, ktorý sa odohral 20. októbra 2022 v Bratislave na Obchodnej ulici, pričom podľa medializovaných informácií, mala byť motívom útoku neznámeho páchatela domnelá sexuálna orientácie obeť.⁹⁴ Ďalší útok sa stal v Nitre. Páchatel mal údajne napadnúť LGBTI+ pár a jedna z obetí bola následne prevezená v bezvedomí do nemocnice a musela podstúpiť operáciu v dôsledku zarazení tvárovej oblasti.⁹⁵ Krátko na to bol medializovaný ďalší útok proti LGBTI+ komunite zo dňa 21. októbra 2022, kedy došlo k slovnému a neskôr aj fyzickému napadnutiu LGBTI+ páru v reštaurácii.⁹⁶ Najaktuálnejším prípadom napadnutia osoby kvôli vyjadreniu podpory LGBTI+ komunity, je útok na speváka bratislavskej hudobnej skupiny s názvom Berlin Manson. Podnetom tohto útoku v Skalici bolo údajne vyvesenie dúhovej vlajky spomínanou skupinou. Incident sa udial pár týždňov po festivale „Slovenská tepláreň“ a obeť pri utrpela zlomeninu sánky.⁹⁷ Medializované správy poukazujú na pretrvávajúce násilie a intoleranciu voči LGBTI+ osobám. Stredisko považuje za dôležité, aby médiá venovali náležitú pozornosť tejto problematike

91 „Vražda zo Zámockej: Aktivista Ondrášik označil strelca za teroristu. Jeho cieľom bolo vyvolať strach.“ Aktuality, 13. október 2022, dostupné na: <https://www.aktuality.sk/clanok/cwhXcho/vrazda-zo-zamockej-aktivista-ondrasik-oznacil-strelca-za-teroristu-jeho-cielom-bolo-vyvolat-strach/>

92 Pozri napr: „14 svedectiev: Zbili ma, lebo som gej. Podľa rodiny, neviem, čo od dobroty.“ SME, 20. október 2022, dostupné na: <https://domov.sme.sk/c/23036095/lgbt-komunita-svedectva-diskriminacia-slovensko.html>; „Reflex“, TV Markíza, 26. októbra 2022, dostupné na: <https://tvnoviny.sk/video/68-reflex/99571-26-10-2022>; „Nechceme sa vrátiť na Slovensko, hovorí lesbický pár, ktorému sa v Dánsku žije ľahšie.“, Denník N, 4. november 2022, dostupné na: <https://dennikn.sk/3092719/nehceme-sa-vratit-na-slovensko-hovori-lesbicky-par-ktoremu-sa-v-dansku-zije-lahsie/?ref=list>; „Keď ma spolužiaci bili za to, že som gej, učiteľka ma poslala riešiť si to mimo školy. Queer tínedžeri v školách podporu nenájdu.“, 20. októbra 2022, dostupné na: <https://dennikn.sk/3068636/ked-ma-spoluziaci-bili-za-to-ze-som-gej-ucitelka-ma-poslala-riesit-si-to-mimo-skoly-queer-tinedzeri-v-skolach-podporu-nenajdu/?ref=list>

93 „Útok vo vlaku: Dievča s pripnutou dúhovou stužkou mal kopnúť do hlavy agresívny futbalový fanúšik.“ Noviny, 16. október 2022, dostupné na: <https://www.noviny.sk/krimi/711809-utok-vo-vlaku-dievca-s-pripnutou-duhovou-stuzkou-mal-kopnut-do-hlavy-agresivny-futbalovy-fanusik>

94 „Ďalší útok na obchodnej, tentoraz pre sexuálnu orientáciu. Prípad už má NAKA.“ Pravda, 20. október 2022, dostupné na: <https://spravy.pravda.sk/regiony/clanok/644409-dalsi-utok-na-obchodnej-tentoraz-pre-sexualnu-orientaciju-pripad-uz-ma-naka/>

95 „Za bozk na lavičke ho dokopali. V Nitre prišlo k útoku na LGBTI+ ľudí.“ Aktuality, 27. október 2022, dostupné na: <https://www.aktuality.sk/clanok/64DXsIP/za-bozk-na-lavicke-ho-dokopali-v-nitre-prislo-k-utoku-na-lgbti-ludi/>

96 „Muž napadol homosexuálny pár a kričal na nich, že na Zámockej mali byť aj oni. Prípad rieši NAKA.“ TV Noviny, 21. október 2022, dostupné na: <https://tvnoviny.sk/domace/clanok/322215-muz-napadol-homosexualny-par-a-krical-ma-nich-ze-na-zamockej-mali-byt-aj-oni-pripad-riesi-naka>

97 „Spevákovi v skalickom klube zlomili sánku, keď kapela na pódiu vyvesila dúhovu vlajku.“ Denník N, 12. december 2022, dostupné na: <https://dennikn.sk/3148380/ked-na-podiu-vyvesili-duhovu-vlajku-spevakovi-zlomili-sanku-co-sa-vlastne-stalo-cez-vikend-v-skalici/>

a pri informovaní o nej apelovali na nevyhnutnosť ich vyšetrenia a potrestania páchatel'ov, ako aj na potrebu účinných politík prevencie a eliminácie nenávistných prejavov a nenávistných trestných činov.

Médiá informovali aj o zhromaždeniach a aktivitách, ktoré sa konali s cieľom uctenia si pamiatky obetí teroristického útoku a odsúdenie udalostí, ktoré nasledovali po incidente. Dva dni po teroristickom útoku sa v Bratislave konal „Pochod proti nenávisti voči LGBTI komunite“. Podľa medializovaných informácií sa ho malo zúčastniť 12- až 15-tisíc osôb, pričom pochod prebehol pokojne.⁹⁸ Médiá v tejto súvislosti neupriamovali pozornosť na právo na slobodu zhromažďovania. Informovali však o požiadavkách smerom k predstaviteľom štátnej moci s cieľom ochrany a posilnenia práv LGBTI+ osôb na Slovensku, ktoré sa postupne formulovali do iniciatívy „Ide nám o život“.^{99,100}

Podľa odborníkov na monitoring nenávistných prejavov na verejných platformách, politici a aktivisti na sociálnych sieťach svojimi nenávistnými výrokmi upevňujú taký druh kultúry v spoločnosti, kedy je nenávisť a netolerancia voči menšinám propagovaná a práve podporovanie vzniku takejto atmosféry môže viesť k útokom. Médiá informovali o zisteniach analýzy statusov uverejňovaných od roku 2014 do 11. októbra 2022, ktorú pripravila technologická spoločnosť Gerulata Technologies monitorujúca nenávistné prejavy na sociálnych sieťach. Medzi účtami šíriacimi nenávistné prejavy na sociálnych sieťach sa vyskytli najmä facebookové profily Milana Uhríka, Ľuboša Blahu, ale aj anonymný účet Utajený svedok, či profil týždenníka TREND. V prípade týždenníka TREND išlo o jednorazovú situáciu týkajúca sa uverejnenia výroku maďarského premiéra Viktora Orbána z amerického Texasu.¹⁰¹

5.2 Protesty proti obrannej zmluve so Spojenými štátmi americkými

V kontexte práva na slobodu pokojného zhromažďovania Stredisko monitorovalo aj informovanie médií o protestoch proti obrannej zmluve SR so Spojenými štátmi americkými. Začiatkom roka 2022 sa najmä v Bratislave konalo niekoľko protestných zhromaždení proti podpisu tejto medzinárodnej zmluvy organizovaných rôznymi politickými stranami a hnutiami. Jeden z prvých protestov zvolalo mi-

moparlamentné hnutie Socialisti.sk dňa 18. januára 2022 pred budovou parlamentu.¹⁰² Protest zvolala aj strana SMER – sociálna demokracia dňa 26. januára 2022 pred prezidentským palácom v Bratislave. Predmetom protestu boli najmä obranná zmluva SR so Spojenými štátmi americkými a vláda s výzvou na predčasné voľby. Médiá o proteste priniesli len strohé informácie¹⁰³ a v niektorých prípadoch in-

98 „Tisíce ľudí v Bratislave prišli na Zámockú a Námestie SNP, pretože už nechcú byť ticho o právach LGBTI ľudí (+ video).“ Denník N, 14. október 2022, dostupné na: <https://dennikn.sk/3056846/tisice-ludi-v-bratislave-prisli-na-zamocku-a-namestie-snp-pretoze-uz-nehcu-byt-ticho-o-pravach-lgbti-ludi/?ref=list>

99 „Pochody ukazujú viaceré prúdy LGBTI+ hnutia. Hovoria, že im spoločne ide o rovnaké práva.“ Denník N, 21. októbra 2022, dostupné na: <https://dennikn.sk/3061603/pochody-ukazuju-viacere-prudy-lgbti-hnutia-hovoria-ze-im-spolocene-ide-o-rovnake-prava/?ref=list>

100 „Ide nám o život. Ľudia sa opäť zišli, aby bojovali za zrovnoprávnenie LGBTI+ ľudí.“ Aktuality, 27. október 2022, dostupné na: <https://www.aktuality.sk/clanok/zIXYnpw/ide-nam-o-zivot-ludia-sa-opat-zisli-aby-bojovali-za-zrovnopravenie-lgbti-ludi/>

101 „Trend s Orbánom, Uhrík či Utajený Svedok. Kto významný na Facebooku zosmiešňoval LGBTI+ ľudí.“ Aktuality, 30. november 2022, dostupné na: <https://www.aktuality.sk/clanok/66ssHUF/trend-s-orbanom-uhrik-ci-utajeny-svedok-to-vyznamny-na-facebooku-zosmiesnoval-lgbti-ludi/>

102 „Pred parlamentom sa protestovalo proti obrannej dohode Slovenska s USA.“ RTVS, 18. januára 2022, dostupná na: <https://spravy.rtvsk/2022/01/pred-parlamentom-sa-protestovalo-proti-obrannej-dohode-slovenska-s-usa/>

103 „Smer, Hlas a SNS spojil protest, Danko si vie predstaviť Fica ako prezidenta“. Denník N, 26. januára 2022, dostupné na: <https://dennikn.sk/minuta/2695505/>

formovali o vyjadreniach niektorých rečníkov.¹⁰⁴

Druhý protest sa konal 2. februára 2022 v Bratislave a bol organizovaný hnutím Republika s cieľom vyjadriť odpor proti jej uzavretiu. Celý priebeh zhromaždenia sa niesol v pokojnom duchu. Cieľom zhromaždenia s heslom „Slovensko, Bráň si svoju slobodu a suverenitu!“ bolo odmietnutie amerických základní na území SR. Média informovali o priebehu protestu, monitorovaní jeho pokojného priebehu políciou a súvisiacich menších incidentoch.¹⁰⁵

Ďalší protest sa konal 8. februára 2022, kedy poslanci Národnej rady Slovenskej republiky rokovali o obrannej zmluve pred jej podpisom ministrom obrany SR. Podľa medializovaných informácií sa na proteste pre budovu parlamentu zúčastnilo okolo dvetisíc ľudí. Protesty organizovali opo-

zičné strany SMER – sociálna demokracia, Ľudová Strana – Naše Slovensko a hnutie Republika.¹⁰⁶ Média priniesli informácie aj o narušení pokojného priebehu zhromaždenia, keď v čase pred 19.00 hod. večer niekto z davu hodil do policajtov, ktorí dohliadali na priebeh protestov dymovnicu s efektom slzného plynu, pričom niekoľko z nich utrpelo zranenia. Následne museli policajti zasiahnuť voči osobám, ktoré sa snažili dostať po schodoch do budovy parlamentu.¹⁰⁷

Vo vzťahu k všetkým medializovaným protestom Stredisko uvádza, že médiá informovali najmä o cieľoch ich organizátoroch a o samotnom priebehu protestov, pričom neposkytli bližšie informácie o limitoch práva na slobodu pokojného zhromažďovania, a to ani v prípadoch, keď polícia musela zasiahnuť proti účastníkom a účastníčkam protestov.

5.3 Prípady intolerancie voči Ukrajincom a utečencom z iných krajín na Slovensku

32

Od začiatku vojny na Ukrajine sa na Slovensku uskutočnili mnohé zhromaždenia, koncerty, či zbierky na podporu ukrajinských utečencov. Medializované však boli aj rôzne incidenty intolerancie voči Ukrajincom.

Jedným z medializovaných prípadov bol prípad obchodníka zo Svitú, ktorý na dvere svojho obchodu vyvesil informáciu, že do neho zakazuje vstup „všetkým utečen-

com idúcim z Ukrajiny“. Odôvodnil to rizikom prenosu nebezpečných ochorení ako HIV, tuberkulóza a iné. Média informovali, že prípadom sa zaoberala NAKA pre podozrenie zo spáchania zločinu apartheidu a diskriminácie skupiny osôb.¹⁰⁸

V inom prípade médiá informovali o udalosti opísanej na sociálnej sieti jednou z obetí, pri ktorej mal vodič autobusu Ukrajinčankám opakovane nadávať, hanobiť

¹⁰⁴ „V Bratislave sa protestovalo proti obrannej dohode s USA.“ Pravda, 26. januára 2022, dostupné na: <https://spravy.pravda.sk/domace/clanok/614759-pred-prezidentskym-palacom-protestuje-vyse-tisic-ludi-proti-obrannej-s-usa/>

¹⁰⁵ Pozri napr.: „V Bratislave sa konali protesty proti dohode s USA.“ Pravda, 2. február 2022, dostupné na: <https://spravy.pravda.sk/domace/clanok/615570-v-bratislave-sa-konaju-protesty-proti-dohode-s-usa-situaciu-monitoruje-policia/>; „Dav ľudí protestoval v centre hlavného mesta, odmietali americké základne na Slovensku.“, TA3, 2. februára 2022, dostupné na: <https://www.ta3.com/clanok/226454/dav-ludi-protestoval-v-centre-hlavneho-mesta-odmietali-americke-zakladne-na-slovensku>

¹⁰⁶ „PROTEST proti dohode s USA: Pred parlamentom to OPĀŤ VRIE, polícia UZATVÁRA areál.“ Plus JEDEN DEŇ, 8. február 2022, dostupné na: <https://www1.pluska.sk/spravy/z-domova/nazivo-protest-proti-dohode-usa-pred-parlamentom-to-opat-vrie-prisli-kotlebovci-4>

¹⁰⁷ „Polícia musela zasahovať pred parlamentom na proteste proti obrannej dohode s USA.“ RTVS, 8. februára 2022, dostupné na: <https://spravy.rtv.sk/2022/02/policia-musela-zasahovat-pred-parlamentom-na-proteste-proti-obrannej-dohode-s-usa/>

¹⁰⁸ „Obchodník zo Svitú zakázal Ukrajincom vstup do obchodu: Dostanem od nich HIV alebo tuberkulózu.“ Aktuality, 5. apríl 2022, dostupné na: <https://www.aktuality.sk/clanok/sG0Bdbd/obchodnik-zo-svitu-zakazal-ukrajincom-vstup-do-obchodu-dostanem-od-nich-hiv-alebo-tuberkulozu/>

všetkých Ukrajincov a ponižovať ich, pričom ostatní cestujúci sa na situácii mali zabávať. Médiá informovali, že dotknuté Ukrajinky podali vo veci sťažnosť spoločnosti Slovenská autobusová doprava Zvolen prevádzkujúcej linku, na ktorej k incidentom došlo. Spoločnosť sa osobám ospravedlnila a vyjadrila hlbokú ľútosť nad vojnovou situáciou v ich krajine.¹⁰⁹

Prejavy vykazujúce znaky nenávisťných prejavov resp. prejavy intolerancie voči Ukrajincom boli časté v online priestore a na sociálnych sieťach. Médiá v tejto súvislosti informovali napríklad o prípade DJa z Partizánskeho, ktorý na svojom profile zdieľal okrem iného aj nenávisťný komentár voči Ukrajincom, v ktorom tiež uvádzal, ako v práci diskriminoval a obťažoval ukrajinských kolegov.¹¹⁰

Hoci médiá o týchto prípadoch informovali vrátane informácií o reakcii orgánov činných v trestnom konaní alebo iných zodpovedných subjektov a zdôrazňovania nebezpečenstva nárastu intolerancie, nepoukazovali v tejto súvislosti na limity slobody prejavu a hranice medzi prípustným prejavom a nenávisťným prejavom, nenávisťným trestným činom či inou zákonom regulovanou formou intolerancie alebo diskriminácie.

Okrem Ukrajincov a Ukrajiniek prichádzali počas roka do SR aj utečenci z iných krajín. V druhej polovici roka bol na parkovis-

ku neďaleko železničnej stanice Kúty zriadený improvizovaný tábor pre utečencov z Blízkeho východu, vrátane Iraku a Sýrie.¹¹¹ Proti tomuto kroku a samotným utečencom bol zorganizovaný 12. novembra 2022 protest. Hoci polícia nezaznamenala výraznejšie narušenie verejného poriadku, médiá informovali o tom, že polícia zasahovala proti tomu, aby sa protestujúci dav nedostal do stanového mestečka, ako aj o konflikte, pri ktorom bol medzi účastníkmi v sebaobrane použitý slzotvorný plyn.¹¹² Ďalší protest organizovala Ľudová strana – Naše Slovensko dňa 17. novembra 2022, počas ktorého plánovali demonštráciu proti utečencom v Kútoch za sprievodu dvoch extrémistických hudobných skupín. Protestnú akciu v Kútoch s cieľom „vyjadriť odpor islamizácii Slovenska“ ohlásil aj bývalý poslanec Národnej rady Slovenskej republiky Marián Kotleba.¹¹³

Médiá sa v prípade protestov a demonštrácií proti utečencom a stanovému mestečku v Kútoch nezaoberali právom na slobodu pokojného zhromažďovania a nevenovali dostatok pozornosti slobode prejavu, ktorá mohla mnohokrát prekročiť hranicu nenávisťného prejavu alebo byť využitá na šírenie dezinformácií. Stredisko preto odporúča médiám venovať zvýšenú pozornosť možným hrozbám sprevádzajúcim takéto zhromaždenia, ako aj potrebe poukazovať na ich dopady na šírenie intolerancie a nenávisťi v spoločnosti.

109 „Ukrajinky si v autobuse vypočuli nevhodné poznámky. Dopravca sa ospravedlnil.“ Aktuality, 24. apríl 2022, dostupné na: <https://www.aktuality.sk/clanok/egHA9Wx/ukrajinky-si-v-autobuse-vypoculi-nevhodne-poznamky-dopravca-sa-ospravedlnil/>

110 „Ukrajinu treba zničiť, Ukrajincov zmasakrovať.“ Dídžeja z Partizánskeho vyšetruje polícia pre nenávisťné prejavy.“ Refresher, 26. augusta 2022, dostupné na: <https://refresher.sk/120446--Ukrajinu-treba-znicit-Ukrajincov-zmasakrovat-Didzeja-z-Partizanskeho-vysetruje-policia-pre-nenavistne-prejavy>

111 „Utečenci v Kútoch: Kým politici strašili, štát, miestny farár a mimovládky sa pustili do pomoci.“ Aktuality, 18. november 2022, dostupné na: <https://www.aktuality.sk/clanok/WtppW3b/utecenci-v-kutoch-kym-politici-strasili-stat-miestny-farar-a-mimovladky-sa-pustili-do-pomoci/>

112 „V Kútoch protestovali proti migrantom.“ RTVS, 12. november 2022, dostupné na: <https://spravy.rtv.sk/2022/11/v-kutoch-protestovali-proti-migrantom/>

113 „Kotleba bude pri utečeneckom tábore variť bravčový guláš. Chce sa aj modliť.“ Pravda, 9. decembra 2022, dostupné na: <https://spravy.pravda.sk/domace/clanok/649955-kotleba-bude-pri-uteceneckom-tabore-varit-bravcovy-gulas-chce-sa-aj-modlit/>

Záver

Stredisko opakovane zdôrazňuje význam slobody prejavu, slobody pokojného zhromažďovania a slobody združovania v demokratickej spoločnosti a pre slobodnú diskusiu občanov o veciach verejného záujmu. Rozsah ich ochrany, možné zásahy do týchto slobôd a limity, ktorých účelom je ochrana práv iných osôb sú predmetom medzinárodných zmlúv o ľudských právach, výkladu týchto zmlúv oprávnenými (súdny)mi autoritami, ako aj Ústavy SR a príslušnej judikatúry k nej.

Stredisko na základe úlohy uloženej mu v Konceptii boja proti radikalizácii a extrémizmu do roku 2024 aj v roku 2022 zanalyzovalo stav uplatňovania týchto základných ľudských práv v kontexte nenávistných prejavov a trestných činov extrémizmu, ako aj trestných činov spáchaných z osobitného motívu podľa § 140 písm. e) Trestného zákona. Pozornosť pri tom upriamilo na vývoj oproti roku 2021 v oblasti legislatívy, politik, judikatúry ESLP a vnútroštátnych súdov, štatistické ukazovatele o prevalencii týchto trestných činov, ako aj na informovanie o súvisiacich kľúčových témach, ktoré rezonovali v spoločnosti zo strany médií.

Stredisko v legislatívnej oblasti víta navrhované zmeny Trestného zákona v oblasti regulácie trestných činov extrémizmu, osobitného motívu podľa § 140 písm. e) Trestného zákona a rozšírenie kvalifikovaných skutkových podstát vybraných trestných činov o konanie z tohto motívu. Navrhované zmeny Stredisko hodnotí ako posun smerom k účinnejšej regulácii nenávistných trestných činov a extrémistických trestných činov a zosúladeniu platnej legislatívy s odporúčaniami medzinárodných monitorovacích mechanizmov a ľudskoprávnymi záväzkami SR. Nakoľko v čase zostavovania predkladanej správy nebolo medzirezortné pripomienkové konanie k návrhu novely Trestného zákona

ukončené, Stredisko bude tento legislatívny proces monitorovať aj v roku 2023.

V roku 2022 vydal ESLP niekoľko rozhodnutí, v ktorých posudzoval súlad s právom na slobodu prejavu podľa článku 10 Dohovoru, pričom v súlade s ustálenou praxou posudzoval každý prípad individuálne, bez aplikovania univerzálnej definície nenávistného prejavu. ESLP vo viacerých prípadoch rozhodoval aj o porušení práva na slobodu združovania a slobodu zhromažďovania podľa článku 11 Dohovoru v kontexte nenávistných prejavov, nenávistných trestných činov a extrémizmu. V tomto kontexte ESLP dlhodobo zdôrazňuje význam pluralizmu, tolerancie a rešpektu k diverzite a prejavy, ktoré šíria, nábádajú k, presadzujú alebo ospravedlňujú násilie, nenávisť alebo intoleranciu voči osobe alebo skupine osôb posudzuje ako riziko porušenia práv iných.¹¹⁴

34

Vo vzťahu k judikatúre vnútroštátnych súdov v monitorovanej oblasti Stredisko za rok 2022 identifikovalo tri kľúčové rozhodnutia. Stredisko osobitne upriamuje pozornosť na Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 7. septembra 2022 (spisová značka 1To/4/2021), v ktorom sa venuje posúdeniu zaistených predmetov ako extrémistických materiálov a odborným posúdením obsahu a povahy materiálov. Najvyšší súd SR zdôraznil, že na to, aby boli naplnené definičné znaky sa „musí jednať o objektívne extrémistický materiál, a to primárne bez ohľadu na osobnostný profil osoby, ktorá takýmto materiálom disponuje“.

V októbri 2022 došlo v Bratislave k dopisial' bezprecedentnému útoku na LGBTI+ komunitu formou obzvlášť závažného zločinu terorizmu spáchaného v podniku Tepláreň na Zámockej ulici, ktorý bol považovaný za bezpečný priestor pre LGBTI+ osoby. Vražda dvoch ľudí a zranenie

¹¹⁴ ESLP: Key Theme – Articles 8, 13 a 14 Protection against Hate Speech, s. 1, dostupné v anglickom jazyku na: <https://ks.echr.coe.int/documents/d/echr-ks/protection-against-hate-speech>

tretej osoby bola spočiatku označovaná ako trestný čin úkladnej vraždy spáchaný podľa osobitného motívu podľa § 140 písm. e) Trestného zákona a následne v rámci vyšetrovania prekvalifikovaná na obzvlášť závažný zločin terorizmu. Tento násilný čin bol podľa mnohých spáchaný v kontexte intolerancie, nenávisti a diskriminácie, ktorú zažívajú LGBTI+ osoby v každodennom živote a v online priestore. Predmetom reakcií naň bola aj miera, ktorou k jeho spáчанию prispeli hanlivé, urážlivé či intolerantné vyjadrenia voči LGBTI+ osobám zo strany politikov, ktoré sú dlhodobo prítomné vo verejnom diskurze. Vzhľadom na osobu páchatela sa podčiarkla potreba prevencie radikalizácie mládeže a úloha vzdelávania k tolerancii, ľudským právam a diverzite. V tejto súvislosti sa predkladaná správa zamerala nie len na reakcie na tento teroristický útok na úrovni politik, iniciatív a stratégií, ale aj na informovanie médií o ňom, ako aj iných útokoch na LGBTI+ osoby, ku ktorým došlo na Slovensku v roku 2022. Stredisko pozitívne vyhodnotilo reakcie hlavných mienkotvorných médií, ktoré v tejto súvislosti zdôrazňovali potrebu vzájomného rešpektu v spoločnosti a potrebu poukazovania na hlavné problémy, ktorým čelia LGBTI+ ľudia v každodennom živote a to aj prostredníctvom svedení a vyjadrení známych LGBTI+ osôb ako aj jednotlivcov patriacich k LGBTI+ komunite. Týmto zároveň vytvorili priestor na prezentovanie LGBTI+ osôb ako súčasť našej spoločnosti. Za pozitívnu považuje Stredisko aj skutočnosť, že hlavné mienkotvorné médiá nevenovali, nad rámec potrebný pre komplexné informovanie o prípade, osobitný priestor myšlienkam, ktoré šíril páchatel

pred spáchaním teroristického útoku.

V rámci informovania o kľúčových témach v monitorovanej oblasti v médiách sa Stredisko v správe zameralo aj na protesty proti podpisu obrannej zmluvy so Spojenými štátmi americkými a prípady intolerancie a protestov proti utečencom z Ukrajiny a iných štátov prichádzajúcich na Slovensko v roku 2022. Média plnia dôležité poslanie v kontexte prevencie proti šíreniu nenávistných prejavov a nenávisti v spoločnosti, vrátane edukácie širokej spoločnosti o súvisiacich otázkach. Stredisko v tejto súvislosti poukázalo na skutočnosť, že aj v prípadoch, keď médiá korektne informujú o predmetných udalostiach a ich priebehu, nekladú pozornosť poskytovaniu informácií o hraniciach slobody zhromažďovania alebo slobody prejavu.

Stredisko záverom zdôrazňuje potrebu efektívnej implementácie a prijímania nových účinných opatrení zameraných prioritne na prevenciu radikalizácie spoločnosti a osobitne mládeže a na prevenciu šírenia nenávistných prejavov, nenávistných trestných činov a všeobecne nárastu intolerancie v spoločnosti. Trestné činy spáchané z nenávisti a trestné činy extrémizmu sú ohrozením demokracie a právneho štátu a predstavujú priame riziko pre základné ľudské práva a slobody. Preto je potrebné, aby štát a jednotlivé zodpovedné subjekty posilňovali spoločenskú súdržnosť a vychovávali občanov k tolerancii, úcte a rešpektu k ľudským právam všetkých členov a členiek našej spoločnosti.

Príloha 1: Zoznam mediálnych správ

- <https://domov.sme.sk/c/23032404/politici-reaguju-na-strelbu-v-centre-bratislavy.html>
- <https://spravy.pravda.sk/domace/clanok/646028-arcibiskup-orosch-pochybuje-o-nevinnosti-obeti-utoku-na-zamockej/>
- <https://www.aktuality.sk/clanok/cwhXcho/vrazda-zo-zamockej-aktivista-ondrasik-oznacil-strelca-za-teroristu-jeho-cielom-bolo-vyvolat-strach/>
- <https://domov.sme.sk/c/23036095/lgbti-komunita-svedectva-diskriminacia-slovensko.html>
- <https://tvnoviny.sk/video/68-reflex/99571-26-10-2022>
- <https://dennikn.sk/3092719/nehceme-sa-vratit-na-slovensko-hovori-lesbicky-par-ktoremu-sa-v-dansku-zije-lahsie/?ref=list>
- <https://dennikn.sk/3068636/ked-ma-spoluziaci-bili-za-to-ze-som-gej-ucitelka-ma-poslala-riesit-si-to-mimo-skoly-queer-tinedzeri-v-skolach-podporu-nenajdu/?ref=list>
- <https://www.noviny.sk/krimi/711809-utok-vo-vlak-u-dievca-s-pripnutou-duhovou-stuzkou-mal-kopnut-do-hlavy-agresivny-futbalovy-fanusik>
- <https://spravy.pravda.sk/regiony/clanok/644409-dalsi-utok-na-obchodnej-tentoraz-pre-sexualnu-orientaciu-pripad-uz-ma-naka/>
- <https://www.aktuality.sk/clanok/64DXsIP/za-bozk-na-lavicke-ho-dokopali-v-nitre-prislo-k-utoku-na-lgbti-ludi/>
- <https://tvnoviny.sk/domace/clanok/322215-muz-napadol-homosexualny-par-a-krical-ma-nich-ze-na-zamockej-mali-byt-aj-oni-pripad-riesi-naka>
- <https://dennikn.sk/3148380/ked-na-podiu-vyvesili-duhovu-vlajku-spevakovi-zlomili-sanku-co-sa-vlastne-stalo-cez- vikend-v-skalici/>
- <https://dennikn.sk/3056846/tisice-ludi-v-bratislave-prisli-na-zamocku-a-namestie-snp-pretoze-uz-nehcu-byt-ticho-o-pravach-lgbti-ludi/?ref=list>
- <https://dennikn.sk/3061603/pochody-ukazuju-viacere-prudy-lgbti-hnutia-hovoria-ze-im-spolocne-ide-o-rovnake-prava/?ref=list>
- <https://www.aktuality.sk/clanok/zlXYnpw/ide-nam-o-zivot-ludia-sa-opat-zisli-aby-bojovali-za-zrovnopravenie-lgbti-ludi/>
- <https://www.aktuality.sk/clanok/66ssHUF/trend-s-orbanom-uhrik-ci-utajeny-svedok-kto-vyznamny-na-facebooku-zosmiesnoval-lgbti-ludi/>
- <https://spravy.rtv.s.sk/2022/01/pred-parlamentom-sa-protestovalo-proti-obrannej-dohode-slovenska-s-usa/>
- <https://dennikn.sk/minuta/2695505/>
- <https://spravy.pravda.sk/domace/clanok/614759-pred-prezidentskym-palacom-protestuje-vyse-tisic-ludi-proti-obrannej-s-usa/>
- <https://spravy.pravda.sk/domace/clanok/615570-v-bratislave-sa-konaju-protesty-proti-dohode-s-usa-situaciu-monitoruje-policia/>
- <https://www.ta3.com/clanok/226454/dav-ludi-protestoval-v-centre-hlavneho-mesta-odmietali-americke-zakladne-na-slovensku>
- <https://www1.pluska.sk/spravy/z-domova/nazivo-protest-proti-dohode-usa-pred-parlamentom-to-opat-vrie-prisli-kotlebovci-4>
- <https://spravy.rtv.s.sk/2022/02/policia-musela-zasahovat-pred-parlamentom-na-proteste-proti-obrannej-dohode-s-usa/>
- <https://www.aktuality.sk/clanok/sG0Bdbd/obchodnik-zo-svitu-zakazal-ukrajincm-vstup-do-obchodu-dostanem-od-nich-hiv-alebo-tuberkulozu/>
- <https://www.aktuality.sk/clanok/egHA9Wx/ukrajinky-si-v-autobuse-vypoculi-nevhodne-poznamky-dopravca-sa-ospravedlnil/>
- <https://refresher.sk/120446--Ukrajinu-treba-znicit-Ukrajincov-zmasakrovat-Didzeja-z-Partizanskeho-vysetruje-policia-pre-nenavistne-prejavy>
- <https://www.aktuality.sk/clanok/WtppW3b/utecenci-v-kutoch-kym-politici-strasili-stat-miestny-farar-a-mimovladky-sa-pustili-do-pomoci/>
- <https://spravy.rtv.s.sk/2022/11/v-kutoch-protestovali-proti-migrantom/>
- <https://spravy.pravda.sk/domace/clanok/649955-kotleba-bude-pri-uteceneckom-tabore-varit-bravcovy-gulas-chce-sa-aj-modlit/>

Správa z monitoringu nenávistných prejavov a trestných činov extrémizmu za rok 2022

ISBN: 978-80-99917-52-2